

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2020

INHOUDSOPGAVE

1. Verslag Raad van Toezicht 2020	3
2. Bestuursverslag 2020	5
2.1. Opera in tijden van corona: wendbaarheid, inventiviteit en perspectief.....	5
2.2. Activiteiten en culturele prestaties 2020	11
2.2.1 Online programmering	11
DIGITAAL PODIUM > OPERA ZUID ONLINE	11
BONSAI GARDEN > 8 MINIATURE OPERAS GROWN IN QUARANTINE	12
POULENC & JOOSTEN > HET WERK VAN DE SCHILDER (Le Travail du Peintre).....	13
JEDERMANN IN QUARANTINE > Huub Claessens en Frank Martin	15
MIDZOMERNACHTSDROOM > LIVESTREAM op midzomernacht	16
AN DIE FERNE > een nieuwe muziekkortfilm	17
Platform OPERA IN HUIS en verdere digitalisering	18
2.2.2 Live projecten.....	19
HET LIJFLIED – Lucas Wiegerink	19
GOUD! – Leonard Evers	20
MTOTO – Nienke Nasserian	21
LA VOIX HUMAINE & L'HEURE ESPAGNOLE – Francis Poulenc - Maurice Ravel	22
2.2.3 Geografische spreiding.....	24
2.2.4 Internationale activiteiten.....	25
2.2.5 Samenwerking	26
2.2.6 Nieuwe makers en talentontwikkeling	27
2.2.7 Educatie.....	29
2.2.8 Participatie en publieksverruiming	31
2.3 Vooruitblik 2021	34
2.4 Bedrijf en organisatie	38
2.4.1 Governance	38
2.4.2 Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht	43
2.4.3 Diversiteit en Inclusie	45
2.4.4 Fair Practice en werkgeverschap	46
2.4.5 Personeel en organisatie	46
2.5 Financiën.....	48
2.5.1 Exploitatieresultaat	48
2.5.2 Liquiditeitspositie	49
2.5.3 Eigen vermogen.....	49
2.5.4 Eigen inkomsten	49
2.5.5 Ondernemerschap	50
2.5.6 Risicoparagraaf.....	50
3. Jaarrekening 2020	51
3.1 Balans per 31 december 2020	51
3.2 Categoriele exploitatierekening 2020	51
3.3 Kasstroomoverzicht 2020	54
3.4 Grondslagen voor de Jaarrekening	55
3.5 Toelichting balans per 31 december 2020.....	58
3.6 Toelichting exploitatierekening 2020	62
3.6.1. Baten.....	62
3.6.2. Lasten	63
3.6.3. WNT – verantwoording	64
4. Prestatieoverzicht 2020	66
5. Handtekeningenblad	67
6. Controleverklaring	68

1. Verslag Raad van Toezicht 2020

De Raad van Toezicht heeft de taak toezicht te houden op de ontwikkeling en uitvoering van het beleid van het Bestuur van Opera Zuid, stelt zich daarbij actief op en staat het Bestuur ook met raad en daad ter zijde. Bij de vervulling van zijn taak richt de Raad van Toezicht zich op het belang van Opera Zuid en haar stakeholders, waaronder haar subsidienten, partners werknemers en bezoekers. Het toezicht richt zich onder andere op het doelmatig en efficiënt besteden van de door subsidie verkregen middelen en het verwerven van eigen inkomsten. De Raad van Toezicht oefent haar taak uit binnen de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur. Hierover wordt in hoofdstuk 2.4 van het bestuursverslag uitgebreid verslag gedaan.

De Raad van Toezicht heeft het verslag van het Bestuur over het boekjaar 2020 goedgekeurd. De jaarrekening is door Wolting & Versteegh Accountants en Belastingadviseurs gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien. De Raad van Toezicht heeft de jaarrekening goedgekeurd en decharge verleend aan het Bestuur.

Het jaar 2020 stond volledig in het teken van COVID-19. Door de coronamaatregelen was het gezelschap niet in staat te voldoen aan de reguliere prestatieverplichtingen verbonden aan de bijdragen van de subsidienten in de exploitatiekosten van het gezelschap. Wel heeft het gezelschap, deel uitmakend van de Culturele Basisinfrastructuur en gebruikmakend van de financiële ruimte die de coulance en het steunpakket van OCW boden, zijn verantwoordelijkheid genomen om bij te dragen aan het in stand houden van de productieketens in de sector. De cast & crew van de vervallen producties konden worden gecompenseerd en hebben een deel van hun gages doorbetaald gekregen. Daarnaast heeft Opera Zuid zich weerbaar en flexibel getoond door middel van kleinere producties in het daartoe ingerichte huistheater van het gezelschap en daarmee een rol van belang kunnen spelen in het waarborgen van de continuïteit in de “keten”. Zoeken naar mogelijkheden en niet verlamd raken door het gebrek aan perspectief onder de voortdurend veranderende omstandigheden, was de mindset. Het team van Opera Zuid verdient grote complimenten voor het commitment en creativiteit waarmee steeds weer oplossingen werden bedacht.

De aandacht van de Raad van Toezicht was gericht op ondersteuning van de directie bij het bepalen van een verantwoorde richting voor het gezelschap. Zes keer werd een formele raad van Toezicht vergadering belegd. Daarnaast vonden vele informele overleggen en contacten plaats met de directie en het managementteam. Onderwerpen die daarbij meerdere keren ter sprake kwamen waren onder andere de mogelijkheden tot programmering in verschillende scenario's, de (financiële) risico's van een besluit om producties te moeten annuleren, compensatie van gedeelde inkomsten voor cast & crew en noodzakelijke investeringen om het gebruik van de repetitiestudio als 'huistheater' voor live-voorstellingen mogelijk te maken.

Met de intendant/algemeen directeur heeft een evaluatiegesprek plaatsgevonden. Dat heeft er mede toe geleid dat de Raad van Toezicht met genoegen heeft besloten hem opnieuw een contract aan te bieden voor de duur van het nieuwe Kunstenplan.

Dit alles speelde zich af in het laatste jaar van het Kunstenplan 2017-2020, waarin Opera Zuid grote stappen heeft gezet in het vernieuwingsproces dat is ingezet met de komst van de nieuwe intendant in 2017. De organisatie heeft producties van hoge artistieke kwaliteit gerealiseerd, de bedrijfsvoering versterkt en de financiële huishouding onder controle weten te houden. De Raad van Toezicht heeft zijn rol daarbij geëvalueerd en heeft geconcludeerd dat hij, met name door de ontoereikendheid van de budgetten beschikbaar voor een doelmatige bedrijfsvoering, naast de uitvoering van zijn toezichthoudende rol, de afgelopen jaren ook veel tijd besteed heeft aan hands-on ondersteuning van de directie en managementteam. Kwaliteit van de bedrijfsvoering en controle op de financiële exploitatie en liquiditeit waren daarbij terugkerende thema's.

Het jaar 2020 stond ook in het teken van het voorbereiden van het beleidsplan voor het nieuwe Kunstenplan 2021-2024. Met het toekennen van de bijdragen van onze subsidienten is Opera Zuid in staat een verdere kwaliteitssprong te maken en de basisorganisatie verder te versterken.

Conform het rooster van aftreden heeft de Raad van Toezicht eind 2020 afscheid genomen van zijn voorzitter, de heer drs. G.H. Hoefsloot en de vicevoorzitter de heer drs. C.J.N.M. Jacobs. De Raad dankt beide heren voor hun grote inzet en bijdrage gedurende vele jaren aan het voortbestaan en succes van Opera Zuid.

De heer mr. J.F.M. Heuvelmans heeft per 1 januari 2021 het voorzitterschap van de Raad van Toezicht op zich genomen. Hij bekleedde tot dan toe vanaf 2013 de functie van secretaris van de Raad van Toezicht. In een van de twee ontstane vacatures in de Raad is inmiddels voorzien door het aantreden van de heer A. van Dijk.

Het ontvangen van de Schaunard Award, bedoeld voor een onderscheidende bijdrage aan de wereld van opera, was voor alle medewerkers alsook voor de Raad van Toezicht van Opera Zuid een prachtige bekroning voor het harde werk in 2020. "Opera Zuid onderscheidde zich te midden van de crisis zeer positief. Intendant Waut Koeken toonde moed, liet leiderschap zien, had voortdurend zorg voor de mensen en benutte zijn creativiteit voor de projecten die Opera Zuid dit jaar vormgaf. Op alle fronten zochten Koeken en zijn team naar de grenzen van de mogelijkheden van Opera in een door corona geïnfecteerde wereld."

De Raad van Toezicht dankt het bestuur, managementteam en alle medewerkers van Opera Zuid voor hun grote inzet, betrokkenheid en bijdrage aan het succes van Opera Zuid, zelfs onder de huidige moeilijke omstandigheden.

J.F.M. Heuvelmans, Voorzitter van de Raad van Toezicht

2. Bestuursverslag 2020

'Hope is a lover's staff; walk hence with that and manage it against despairing thoughts.' – William Shakespeare

2.1. Opera in tijden van corona: wendbaarheid, inventiviteit en perspectief

Inleiding

Toen we begin 2020 de laatste hand legden aan onze plannen voor de nieuwe BIS-periode 2021-2024, hadden we op geen enkele manier kunnen vermoeden welk een profetische waarde de woorden zouden blijken te hebben die we citeerden in ons voorwoord: *'Opera is een testcase voor de helende kracht van muziek in chaotische tijden...'*

Dat we chaotische tijden hebben beleefd – en nog steeds beleven – is een understatement. En opera was voor ons inderdaad steeds een testcase: we hebben de mogelijkheden en grenzen van onze kunstvorm en onze manieren van maken en produceren tot het uiterste beproefd, vanuit het geloof in de troostende, verbindende en *helende* kracht ervan. Ondanks vaak wanhopige omstandigheden hebben we steeds nieuwe manieren gezocht om onze visie en missie te blijven waarmaken, om verbinding te blijven zoeken met ons publiek, onze artiesten en onze partners, en onze bijdrage te kunnen leveren aan de wereld. Opera gaat over wat het betekent mens te zijn, en biedt hoop, troost en inspiratie. De verbeelding kent immers geen lockdowns en onze nood aan expressie laat zich niet in quarantaine plaatsen.

Het jaar 2020 is een waanzinnig, bevreemdend, moeilijk, ingewikkeld, intens en bizar jaar geweest, onvoorstelbaar en onvoorspelbaar. In dit verslag blikken we terug, reflecteren we en evalueren we onze realisaties. We hebben in de crisis ook kansen proberen te zien en perspectieven trachten te ontwikkelen. Ondanks de droefenis om het noodgedwongen annuleren van producties waar lang en met passie aan gewerkt was, hebben we, totaal out-of-the-box mooie nieuwe projecten kunnen ontwikkelen, die ons prachtige reacties hebben opgeleverd. Daarbij liepen we voortdurend over bruggen, die we nog aan het bouwen waren. De ervaringen die we hebben opgedaan in de zoektocht naar nieuwe distributiekanaalen, digitalisering, en nieuwe vormen van publiekswerking, zullen we ook in post-corona tijden duurzaam kunnen blijven inzetten.

Impact van Corona

Zoals voor iedereen in onze maatschappij en in onze sector betekende het uitbreken van de corona-crisis voor Opera Zuid een onwezenlijke en onwerkelijke klap, als een onzichtbare guillotine die viel. Tot letterlijk het allerlaatste moment hadden we gewerkt aan diverse scenario's - alternatieve repetitieschema's en -vormen, en alternatieve uitvoeringsconcepten – om onze in de steigers staande producties toch veilig te kunnen uitvoeren. Een uur voor de persconferentie van 23 maart hadden we nog online

vergaderd met regisseur Ola Mafaalani en dirigent Karel Deseure en het team over de artistieke mogelijkheden van een alternatieve *Midsummer Night's Dream* in tijden van corona. Toen kwam een onverwacht einde aan het seizoen en werd het oorverdovend stil. Ons atelier borg de 'elfenkostuums' op en begon mondkapjes te maken... Onze productievergaderingen werden virtueel – een ongelooflijke aanpassing, waaruit nog maar eens blijkt hoeveel menselijke communicatie verborgen zit in het samenkomen en samenzijn.

Klassieke opera is een grote en complexe kunstvorm, die zowel aan de makers- en uitvoerderskant als aan de publiekscant het samenkomen van heel veel mensen betekent. Corona, en de door de overheid opgelegde beperkingsmaatregelen om de verspreiding van de besmettingen tegen te gaan, betekende voor Opera Zuid dat wij al onze geplande live-activiteiten in het jaar 2020 hebben moeten schrappen: *A Midsummer Night's Dream* van Benjamin Britten, de wereldcreatie van de nieuwe kinderopera *Een Lied voor de Maan* van Mathilde Wantenaar, ons samenwerkingsproject met Conservatorium Maastricht, en de geplande grote zaal tournee met *La voix humaine* van Francis Poulenc en *L'heure espagnole* van Maurice Ravel. Ook de uitvoeringen van deze double bill in Fribourg werden uiteindelijk noodgedwongen geannuleerd. Bovendien werd duidelijk dat we onze grote voorjaarsproductie 2021, *Das Liebesverbot* moesten uitstellen, en zelfs voor het najaar 2021 zal de productie *Roméo & Juliette* om andere scenario's vragen. Het opnieuw plannen van alle projecten die in deze periode verloren zijn gegaan, was en blijft een immense puzzel-in-tsunami-vorm. Corona zal naar verwachting nog jaren een zware impact hebben op onze plannen en activiteiten.

Perspectieven

Een belangrijk lichtpunt in deze donkere tijden was het ongelooflijke gevoel van saamhorigheid en collegialiteit in de hele sector, over alle disciplines heen, waardoor we ondanks alle beperkingen mooie nieuwe samenwerkingskansen konden grijpen – zoals bijvoorbeeld de livestream voorstelling van *Midzomernachtsdroom*, een samenwerking van Opera Zuid met Toneelgroep Maastricht, philharmonie zuidnederland en poppodium Muziekgieterij. Wij sloegen de handen ineen met de Nationale Opera om de kinderopera *Goud!* te maken. En we initieerden een samenwerking met de Nederlandse Reisopera en de Nationale Opera om met een gezamenlijke nieuwe productie met jonge makers en jonge zangers een alternatief te kunnen bieden voor de intussen gesneuvelde voorjaarsprogrammering in 2021.¹

Meteen bij het uitbreken van de coronacrisis schakelde Opera Zuid om naar online-programmering en ontwikkelden we alternatieve scenario's en nieuwe ideeën voor onze gehele artistieke planning 2020, om aan de steeds veranderende en onvoors(p)t(el)bare omstandigheden het hoofd te kunnen bieden. Daarbij had het ontwikkelen van protocollen en preventieve maatregelen ter bescherming van de gezondheid van medewerkers, artiesten en bezoekers en het coronaveilig aanpassen van onze ruimtes prioriteit, net als het opstellen van risicoanalyses ter bescherming van de continuïteit en de toekomstbestendigheid van de organisatie. Ook het bieden van zoveel mogelijk

¹ Zie ook hoofdstuk 2.3: Vooruitblik 2021

perspectief voor zelfstandige makers en uitvoerders, die door deze crisis ongemeen hard werden getroffen en waarvan velen in existentiële onzekerheid terechtkwamen, stond voor ons centraal.

Levende kunst

Sinds de lockdown in maart heeft Opera Zuid heel haar creatieve vermogen ingezet om binnen de beperkte en steeds veranderende mogelijkheden te blijven werken aan actueel, aansprekend, levend en toegankelijk aanbod om de verbinding te blijven zoeken met een zo breed mogelijk publiek, en om freelance kunstenaars expressiemogelijkheden te blijven bieden in de onzekere periode. Opera Zuid ontwikkelde een digitaal podium met online-programmering – voor ons gezelschap totaal nieuw en onbekend terrein – waardoor we konden experimenteren met nieuwe manieren van opera maken. Zo brachten we bijvoorbeeld tijdens de eerste lockdown acht weken lang elke week een nieuwe online-opera in première van de jonge componist Jan-Peter de Graaff, in samenwerking met regisseur Kenza Koutchoukali en een team jonge zangers, musici en librettisten – de reeks *Bonsai Garden* – en creëerden we opdrachten voor jonge makers, zoals bijvoorbeeld de kortfilm *An die Ferne*, gebaseerd op Ludwig van Beethovens liedcyclus over hunkering naar de afwezige ander.

Naast de online projecten creëerden we een werkplek voor makers, waar zelfs in tijden van theatersluiting op een veilige manier gewerkt kon worden en waar we, flexibel inspeland op de wijzigende maatregelen, een kleine live-publiek konden ontvangen. Hierdoor werd het mogelijk om een voorstelling als *MTOTO* te maken (samenwerking met VIA ZUID) en residentie te bieden aan de jonge componist Lucas Wiegerink en librettist/regisseur Alma Terasse, om aan hun nieuwe opera voor kinderen *Het Lijflied/The body Song* te werken. Een eerste versie van *Het Lijflied* (waarin nota bene een hilarische scène voorkomt over een virus-aanval) hebben we tussen de lockdowns door een aantal keer voor live publiek kunnen spelen. Ook de kinderopera *Goud!* van Leonard Evers hebben we in onze studio kunnen ontwikkelen en voor kleine groepen kinderen in try-out kunnen spelen.

Voor de productie van de double-bill *La voix humaine* en *L'heure espagnole* ontwikkelden we allerlei scenario's, om zo lang mogelijk de optie van een live uitvoering te kunnen openhouden. We gaven een compositieopdracht om de orkestraties te bewerken voor een corona-veilige kamerorkestbezetting. We ontwikkelden een plan om de productie toch live te spelen, en via satellietverbinding te streamen in filmhuizen, theaters en zorginstellingen, om zelfs bij publieksbeperking tot maximaal 30, in te zetten op de *live-ervaring* en de collectieve beleving van muziek en theater. Toen ter elfder ure de tweede lockdown kwam, hebben we de productie live en in real time in première doen gaan op het nieuw ontwikkelde platform Opera in Huis, in samenwerking met classic.nl.

Beleidsprioriteiten

De uitgangspunten die Opera Zuid steeds bij haar beleid in deze crisisperiode heeft gehanteerd, zijn:

1. Een expliciete keuze voor opera als levende kunst: ook in het online-aanbod kozen wij voor nieuwe creaties en nieuwe opdrachten (bijvoorbeeld de wekelijkse miniatuur-opera's 'grown in quarantine' van Jan-Peter de Graaff). Voor onze online-producties wilden we resoluut niet kiezen voor het maken van registraties, maar voor nieuwe en alternatieve presentatievormen die maximaal recht doen aan de beleving van de live-kunst die opera in essentie is.

2. Focus op het in stand houden van de keten, door zorg te dragen voor opdrachten aan freelance artiesten en ZZP'ers. Zowel in onze online- als onze alternatieve programmering lag en ligt de focus op het verstrekken van nieuwe opdrachten en engagementen, zowel voor artiesten als voor ondersteunend gespecialiseerd personeel (toneeltechnici, stagemanagers, e.d.), dus ook voor uitbetaling en financiële zekerheid. Fair practice en met name sleutelwaarden als solidariteit, duurzaamheid en transparantie, waren en blijven leidend in ons handelen.

3. Innovatie en experiment: de Covid-19-crisis mocht en mag geen bedreiging zijn voor de voortdurende en organische vernieuwing van onze kunstvorm. Op termijn is de grootste dreiging voor ons medium de stilstand en de achterstand die de crisis dreigt te veroorzaken. Wat betreft innovatieve uitingen op het gebied van opera voorzien wij de grootste schade op middellange en lange termijn voor de meest kwetsbaren in onze branche: de jonge talenten en young professionals die door deze crisis hun dromen en kansen niet alleen 'on hold' moeten zetten, maar wiens projecten door de aankomende domino-effecten van herprogrammering en doorschuiven naar een verre toekomst, in rook dreigen op te gaan.

4. Het bieden van perspectief aan artiesten en publiek: hoop en vooruitzicht als vaccin tegen onzekerheid en wanhoop.

Kansen en mogelijkheden

Ondanks de impact van het coronavirus bood de situatie ook kansen. Die kansen grepen we maximaal, met grote dankbaarheid voor de ruimte door coulance van onze subsidiërende overheden en de steun en het vertrouwen die we daarbij kregen voor innovatieve en opbouwende projecten. Onze blik was daarbij gericht op zowel de toekomstbestendigheid van onze organisatie en van ons medium. Een voorbeeld van die kans is de investering die we deden in onze repetitiestudio, die we niet enkel corona-proof moesten maken om onze werking te kunnen verderzetten (door met name installatie van een goede ventilatievoorziening), maar die we ook zoveel mogelijk uitbouwden tot een 'self-sustainable' theater, om op alles voorbereid te zijn en zelfs in tijden van sluiting en onmogelijkheid tot toeren of live spelen, toch een werkplek voor makers te kunnen bieden en nieuwe activiteiten te kunnen blijven ontplooien. Door deze werkzaamheden konden we ook onze zzp-techniekmedewerkers tijdens bijzonder moeilijke tijden toch werk en financieel perspectief bieden.

Hiermee hebben we tevens de basis gelegd voor de succesvolle productie én live-streaming voorstelling vanuit onze studio in Maastricht van *La voix humaine* en *L'heure espagnole* in de periode oktober-november 2020.

Toekomstbestendigheid

De coulance en noodsteun van overheidswege is voor ons van immens belang gebleken. Hierdoor hebben we zo flexibel en innovatief mogelijk kunnen reageren, een nieuwe, wendbare programmering kunnen creëren om toch publiek te kunnen blijven bereiken en artiesten werk te kunnen blijven bieden, en hebben we kunnen werken aan de toekomstbestendigheid van onze organisatie en de duurzaamheid van onze keten. We hebben alle vaste medewerkers aan boord en aan het werk kunnen houden, en hebben alle freelancers die opdrachten verloren vanwege door overmacht geannuleerde producties betaling kunnen bieden. Dankzij de coulance kunnen we overeind blijven en overleven - wij zetten deze coulance en steun in om een rol van betekenis te kunnen spelen in het overeind houden van onze hele keten, het zorg dragen voor de zwaar getroffen freelancers, solidariteit en samenwerking met andere spelers - gezelschappen en podia - en bovenal het onvermoeibaar blijven zoeken naar mogelijkheden tot verbinding met publiek en samenwerking.

Wij zijn onze overheden – het Ministerie van OCW, de Provincie Noord-Brabant, de Provincie Limburg en de gemeente Maastricht bijzonder dankbaar voor de steun en voor het vertrouwen, en alle medewerkers en relatiebeheerders voor de grote betrokkenheid en luisterbereidheid.

“Hoffen soll der Mensch”

Ondanks de onzekerheden van de moeilijke situatie waarin we nu leven, en ondanks de nog lang voelbare impact van de corona-ramp, ziet Opera Zuid de toekomst positief en met vertrouwen tegemoet. We werken met des te meer passie, overtuiging, optimisme en moed verder aan een toekomst, waarin alle dromen die nu ‘on hold’ staan, weer in volle hevigheid mogen losbarsten. We kijken uit naar een explosie van creativiteit en artistieke vreugde, zodra dat weer veilig kan. De honger naar de ultieme live-ervaring die muziektheater is, groter is dan ooit. Opera is, als synthese van kunstvormen en disciplines, ongelooflijk veelzijdig en flexibel, maar is ultiem een live-kunst en een gemeenschapskunst; opera bestaat in de wonderbaarlijke alchemie tussen publiek en vertolkers. Het is bijna een soort gezamenlijke ademhaling. De essentie van opera is in zowat alles het tegendeel van social distancing. Heel veel communicatie kan virtueel, maar één ding niet: het aan den lijve ervaren van theater en muziek.

2020 is niet enkel het jaar van Corona. Het is ook het jaar van Ludwig van Beethoven, die maar liefst twee liederen schreef aan de hoop: *Hoffen soll der Mensch*. 2020 was ook laatste jaar van de BIS-periode 2017-2020 en het jaar waarin wij onze plannen voor de komende periode indienden bij onze overheden. Opera Zuid is buitengewoon verheugd over de positieve beoordelingen die we vanuit de diverse adviescommissies kregen, en de verhoogde subsidies die wij in de komende beleidsperiode mogen ontvangen, waardoor wij in de toekomst onze rol en missie als toonaangevend reizend operagezelschap zullen kunnen blijven vervullen.

Dank

De mooie en nieuwe projecten die we dit jaar hebben gerealiseerd, en de ontroerende reacties die we daarvoor ontvingen, waren onmogelijk geweest zonder de tomeloze inzet en grote passie van onze medewerkers, die in waanzinnig moeilijke en vaak moedeloze

omstandigheden het allerbeste van zichzelf zijn blijven geven om, vaak totaal out-the-box, alles uit de kast te halen om onze werkwijzen, productieprocessen en vakmanschap voortdurend te blijven heruitvinden. Opera Zuid is bijzonder trots op het unieke teamwerk, dat onze flexibele en wendbare werking mogelijk maakt. Een bijzonder groot woord van dank aan allen die aan onze prestaties van 2020 hebben meegewerkt. Ook zonder een betrokken, actieve en steeds tot sparringpartnership bereid staande Raad van Toezicht was onze werking van het afgelopen jaar niet mogelijk geweest. Onze waardering voor het vertrouwen dat we kregen om in ongeziene tijden operationeel te blijven en ‘op zicht te varen’ is groot. Een speciaal woord van dank voor onze afscheidnemende voorzitter, Guus Hoefsloot, en vicevoorzitter, Jean Jacobs, die na jarenlange onvermoeibare inzet voor Opera Zuid, in de laatste maanden van hun mandaat met een crisis van ongeziene omvang werden geconfronteerd. Opera Zuid wil grote dank uitspreken voor de wijsheid en het vertrouwen.

2.2. Activiteiten en culturele prestaties 2020

2.2.1 Online programmering

DIGITAAL PODIUM > OPERA ZUID ONLINE

Bij het uitbreken van de Corona-crisis is Opera Zuid overgeschakeld naar online-programmering. In de bevreemde tijd van isolement, onzekerheid en 'social distancing' ervaarden we de nood aan verbinding, verbeelding, inspiratie, hoop en troost als groter dan ooit. We ontwikkelden een 'digitaal podium' om het moois wat we maken met ons publiek te kunnen blijven delen.

Het uitgangspunt was, om tot we weer live op de podia konden staan, het beeldscherm van ons publiek tot ons podium te maken en huiskamers om te toveren tot concertzaal, schouwburg of dansstudio. De online programmering van Opera Zuid in tijden van quarantaine bestond uit verschillende soorten aanbod en projecten, die gaandeweg de lockdown-periode zijn ontwikkeld.

Zo werkten we met choreograaf Jean-Philippe Guillois aan een interactief dans & opera aanbod ("*laat je bewegen door Opera*") en met dramaturg Willem Bruls aan podcasts en een 'essay met muziek' getiteld *Epidemische Opera*. <https://classic.nl/opera-zuid-epidemische-opera> een aparte kijk op de opera-geschiedenis aan de hand van de impact die epidemieën door de eeuwen hebben gehad op kunst en cultuur: het is ironisch te bedenken dat William Shakespeare waarschijnlijk zijn beste werken heeft geschreven tijdens theatersluitingen ten gevolge van uitbraken van de pest.

We brachten kinderkoren uit heel Nederland digitaal samen in het project '*Zingen voor de Maan*' – het lied van de mol voor de maan uit Mathilde Wantenaars en Toon Tellegens helaas geannuleerde opera *Een Lied voor de Maan*, waarin de macht van muziek en de magie van zingen als middel tegen eenzaamheid en isolement centraal staat.

In de tijd die nodig was om nieuwe projecten en creaties te ontwikkelen, boden we, onder het motto "*Tover je huiskamer, slaapkamer of keuken om tot een operahuis*", gratis aanbod van een selectie bijzondere opera's uit de afgelopen seizoenen. Dit aanbod werd geselecteerd op basis van een link met de bizarre periode die we beleefden en waren telkens voor een periode van 40 dagen gratis beschikbaar – naar de befaamde 'quaranta giorni' waarvan het woord quarantaine is afgeleid. Humor, fantasie en liefde waren de centrale ingrediënten in deze programmareeks. In *Fantasio* van Offenbach toont het titelpersoonage hoe je met fantasie uit gevangenschap kan ontsnappen. In *Kat'a Kabanova* staat eveneens de innerlijke drang naar vrijheid centraal. En in de heerlijke satire *Barbe-Bleue* van Offenbach wordt de uitspraak van Godfried Bomans dat humor overwonnen droefheid is, helemaal waargemaakt. De productie, waarin vrolijke uitvergrotingen van huiskamer, slaapkamer en keuken de 'lugubere kerkers' van Blauwbaards kasteel verbeeldde, kreeg in lockdown-tijden een grappige extra dimensie.

Opera Zuid wilde in de online-programmering van meet af aan de kwaliteit van de beleving centraal stellen en de klemtoon leggen op nieuwe projecten, waardoor we nieuwe opdrachten aan makers en uitvoerders konden blijven geven.

BONSAI GARDEN > 8 MINIATURE OPERAS GROWN IN QUARANTINE

april-mei-juni 2020

Van begin mei tot eind juni bracht Opera Zuid acht weken lang iedere week een nieuwe huiskameropera in online-première. We brachten de jonge componist Jan-Peter de Graaff – maker van de bij Opera Zuid gecreëerde kameropera *De Grens* - en nieuwe operamaker Kenza Koutchoukali samen om te kunnen werken aan een reeks wekelijkse online

miniatuur-opera's, gedurende de eerste lockdown. Deze opera's waren *letterlijk* kameropera's: de makers en uitvoerders hebben vanuit hun huiskamers samengewerkt en op afstand online-gerepeteerd. *Bonsai Garden* was een opera-reeks die de actuele maatschappelijke, culturele en psychologische situatie als onderwerp en voedingsbodem had. De composities en vertolkingen sloten zò nauw aan bij de voortschrijdende en evoluerende actualiteit dat de reeks uiteindelijk een logboek van de periode is geworden, die niet alleen personages, maar ook artiesten zelf in een 'kunst

reflecteert leven' context plaatste. Een bonsaiboompje stond symbool voor dit project: 'bonsai' betekent letterlijk 'gegroeid in een afgesloten omgeving' en is een poging om de aller-essentieelste, minimale essentie van het leven te vatten. In de woorden van Jan-Peter de Graaff: *"Bonsai bomen worden nauwgezet en met veel aandacht voor detail gekweekt in een omsloten omgeving. Deze methode is een parallel van het ontwikkelingsproces van deze mini opera's. De intieme en eerlijke momentopnames geven op hun eigen wijze een stem aan onze gedeelde realiteit."*

In *Bonsai Garden* wilden Opera Zuid en Jan Peter de Graaff onderzoeken wat het met ons doet om gedwongen in afzondering te leven en in hoeverre digitale communicatiemiddelen ons mens-zijn beïnvloeden. Elke aflevering werd geschreven voor andere musici, telkens bestaande uit een zanger(es) en een instrumentalist; ook waren er acht verschillende librettisten. Hiermee wilde Opera Zuid aan zoveel mogelijke makers en werk, perspectief en zichtbaarheid bieden. De korte opera's werden opgenomen in de thuissituatie van de zanger(es).

Theaterkrant.nl – **"Met Bonsai Garden toont De Graaff eens te meer zijn flair om aansprekende muziek te schrijven."** - *Thea Derks*

Componist Jan-Peter de Graaff

Jan-Peter de Graaff studeerde af in 2016 (met de opera *All Rise!*) en won de Rostrum-prijs voor jonge componisten. Zijn muziek is transparant, rijk, melodieus, direct, direct aansprekend en altijd gegoten in een heldere vorm. Opera Zuid bood hem in 2018 reeds de kans om de kameropera *De Grens* te creëren.

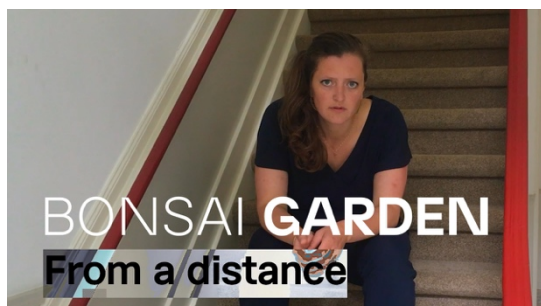
Regisseur Kenza Koutchoukali

Opgroeïend tussen de blues van haar vader en de barok van haar moeder, zocht Kenza altijd al naar *'the fantastic dimension of reality'* (Jean-Claude Gautrand). In het kader van ons talentontwikkelingsprogramma hadden we Kenza al in het vizier. Opera Zuid bood Kenza meteen ook de regie aan voor *Goud!* van Leonard Evers.

Bonsai Garden werd geproduceerd door Opera Zuid in samenwerking met Stichting Leonore. De samenwerking met Jan Peter de Graaff leidde nu reeds tot een nieuw project voor 2021: de dramatisch-

komische monoloog 'Parallax' voor sopraan en ensemble (over de impact van complottheorieën op het maatschappelijke debat) - première oktober 2021.²

De 8-delige reeks van de miniatuur Opera's zijn te zien via het YouTube kanaal Bonsai Garden. https://www.youtube.com/channel/UCx7KEQbzrsQxqJE_QNETICQ

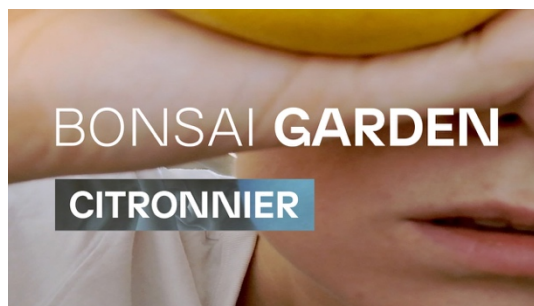
Zang: Eva Kroon, Basklarinet: Vincent Martig
en Libretto: Yuri Robbers

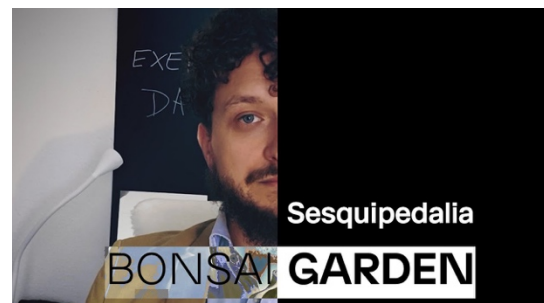
Zang: Ginette Puylaert, Piano: Tim Sabel en
Libretto: Rick van Veldhuizen

Zang: Jannelieke Schmidt, Accordion: Wilco Oomkes
en Libretto: Bas van Putten

Zang: Eleanor Penfold en Harp: Annemieke Breunessse

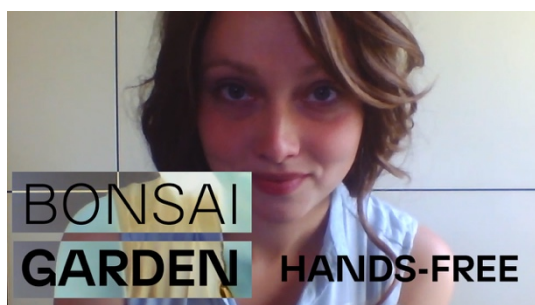
Zang, orgel, fluit en viool: Georgi Sztojanov,
Contrabas: Julian Sarmiento, Percussie: Lotje Dalmijn
en Libretto: Eleanor Barlow

Zang: Elisabeth Hetherington, Cello: Maya Fridman,
Cello: Maya Fridman en Libretto: Eleanor Barlow

Zang en flugelhorn: Huub Claessens

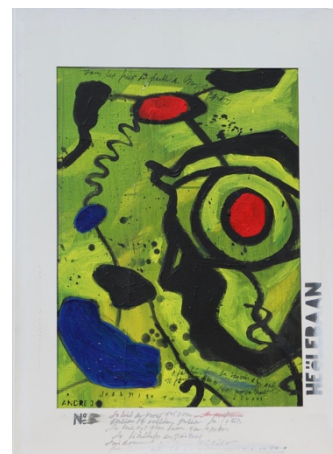
Zang: Vera Fiselier en Piano: Ruud Zielhorst

POULENC & JOOSTEN > HET WERK VAN DE SCHILDER (Le Travail du Peintre)
- mei-juni 2020

² Zie ook het hoofdstuk 2.3 Vooruitblik 2021

In dit project ging Opera Zuid aan de slag met het gegeven synesthesie – het ervaren van kleuren en beelden bij muzikale beleving. We brachten daarvoor zangers en musici uit onze geannuleerde productie *Midsummer Night's*

Dream samen met beeldend kunstenaar

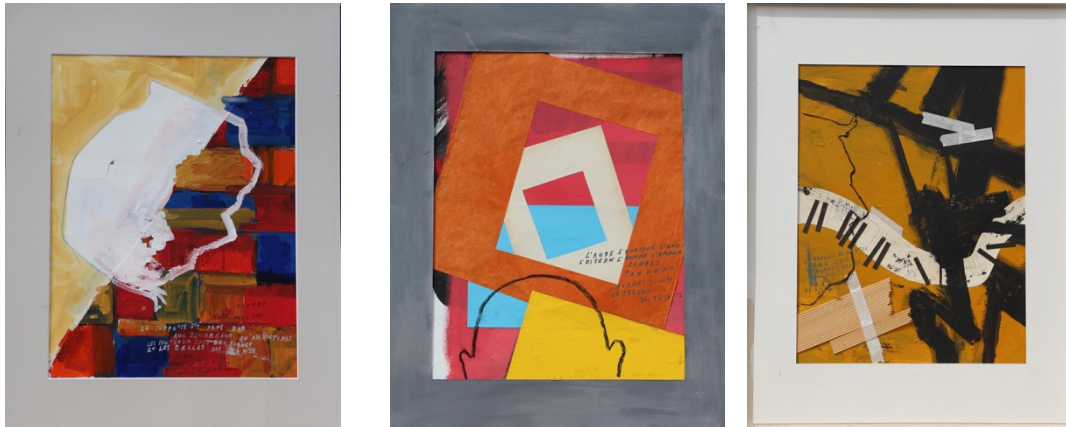
André Joosten, de scenograaf voor deze productie, en dachten vooruit aan Poulenc, wiens *La voix humaine* we voor het najaar op het programma hadden.

In 1956 schreef componist Francis Poulenc *Le travail du peintre* – ‘Het werk van de schilder’. Poulenc werd geïnspireerd door de gelijknamige gedichtenverzameling van de surrealistische dichter Paul Éluard, die op zijn beurt werd geïnspireerd door schilderijen van avantgardistische kunstenaars, onder wie Picasso en Chagall. Toen de coronacrisis uitbrak, initieerde Opera Zuid het project om de liederencyclus *Le travail du peintre* uit te voeren in een genre-overschrijdende video stream waarbij muziek reageert op tekst die reageert op beelden en vervolgens weer nieuwe beelden inspireert. Andre Joosten maakte in live-reactie op de zang nieuwe beelden. Joosten: “Tijdens het luisteren maakte ik een aantal kunstwerken, zeven reacties op zeven liederen.” De zeven kunstwerken die Joosten maakte, hebben allemaal een eigen kleur en identiteit. “Het is een interessante reactie op dit materiaal in bizarre tijden. Daarom neem ik *Le travail du peintre* - Het werk van de schilder heel letterlijk!”

Zangers: Jeroen de Vaal, Marcel van Dieren, Liesbeth Devos, Kristina Bitenc. In de video's zie je niet alleen de kunstschilder die bezig is met zijn canvas, maar je krijgt ook de zangers te zien die vanuit hun huiskamers zingen. De kruisbestuiving en de cross-over die zo eigen is aan de multimediale kunstvorm opera wilden we zo voelbaar maken. <https://operazuid.nl/poulenc-en-joosten-het-werk-van-de-schilder/>

De doeken die Andre Joosten heeft geschilderd voor dit project zullen worden geveild in het najaar 2021. De opbrengst zal gaan naar een goed doel.

JEDERMANN IN QUARANTAINE > Huub Claessens en Frank Martin

Naar '6 Monologe aus Jedermann' van Frank Martin – mei-juni-juli 2020

'Jedermann' is *Elkerlyck*, *Everyman*, *Iedereen*, elk van ons... In opdracht van Opera Zuid maakte bas-bariton Huub Claessens in quarantaine-stijl een ontroerende nieuwe video-uitvoering van het klassieke toneelstuk *Jedermann* van Hugo von Hoffmannsthal en zes liederen van de zwitsers-nederlandse componist Frank Martin. Het verhaal gaat over een rijke man: Jedermann die geconfronteerd wordt met de Dood. Een moraliteitsverhaal waarbij Jedermann wordt verlaten door zijn vrienden, geliefde en zijn rijkdom. Huub Claessens maakte vanuit quarantaine een intieme solo voorstelling, in samenwerking – vanop afstand – met pianist Hans Eijsackers. Met gravures en beelden van Manuela Fritz.

“Voor mij is de thematiek van Jedermann dat we uiteindelijk allemaal alleen zijn en dat dit ons precies verbindt. En in deze bizarre tijd zien we ook dat dit vreselijke virus te werk gaat zonder aanzien des persoons.” – Huub Claessens

In de lente van 2021 ontwikkelt Opera Zuid in het kader van de nieuwe concertreeks Werktheater Opera Zuid een live-versie van Jedermann, met Huub Claessens, Hans Eijsackers, acteur Peter Vandemeulenbroecke en beeldend kunstenaar André Joosten.
<https://operazuid.nl/opera-zuid-online/>

MIDZOMERNACHTSDROOM > LIVESTREAM op midzomernacht

Een bijzondere samenwerking tussen Opera Zuid, Toneelgroep Maastricht, philharmonie zuidnederland en de Muziekgieterij maakte op midzomernacht 2020 de livestream mogelijk van een uitvoering van 'Midzomernachtsdroom', met verwijzingen naar het theaterstuk van Shakespeare, fragmenten uit de toneelmuziek van Mendelssohn, en tal van gedichten over liefde in tijden van eenzaamheid. Het werd een voorstelling over verbondenheid, die tevens de verbondenheid tussen onze gezelschappen onderstreepte.

In de voorstelling stond de liefde, hoop, verlangen en teleurstelling centraal. De grote zaal in de Muziekgieterij vormde het decor van deze uitvoering. Zes camera's brachten de verrichtingen van acteur en verteller Stijn Vervoort, zangeressen Florieke Beelen en Fenna Ograjensek, pianist Robert Weirauch en het blazerskwintet van philharmonie zuidnederland in beeld. <https://operazuid.nl/livestream-vier-de-midzomernacht/>

Midzomernachtsdroom was een coproductie van Opera Zuid, Toneelgroep Maastricht, philharmonie zuidnederland en de Muziekgieterij.

AN DIE FERNE > een nieuwe muziekkortfilm

naar An die Ferne Geliebte van Ludwig van Beethoven

Opera Zuid wilde tijdens het corona-jaar 2020 ook aandacht besteden aan het Beethoven-jaar 2020. We gingen in gesprek met de jonge bariton Michael Wilmering en met makers Lisenka Heijboer Castañon en Hendrik Walther, en zetten een samenwerking op touw met Operafront om een unieke kortfilm te realiseren, gebaseerd op Beethovens enige liedcyclus, *An die Ferne Geliebte*.

In de film kruipt Michael Wilmering, op piano begeleid door Daan Boertien, in de huid van maar liefst zeventien personages. Alle portretten tonen ‘alledaags escapisme of juist de honger naar het onbereikbare hier en nu’.

Met *An die Ferne Geliebte* schreef Ludwig van Beethoven, van wie we in 2020 de 250ste geboortedag vierden, zijn enige liedcyclus. Centraal in de cyclus staat de pijn die het vergeefse verlangen naar de onbereikbare Ander oplevert. Het verlangen is intens en stormachtig.

“De liederen vertellen een verhaal met een universele relevantie: veel meer dan een reeks liefdesliedjes over het object van begeerte, is het een portret van de mens die te kampen heeft met eenzaamheid, verlangen en pijn.”

Muziektheatermakers Lisenka Heijboer Castañon en Hendrik Walther zagen in de liedcyclus verschillende theatrale en filmische mogelijkheden: *“Dit project biedt zoveel verschillende mogelijke uitwerkingsvormen. Daarom is er in deze filmversie voor gekozen om veel verschillende personages en verhalen parallel te tonen en te eindigen met de vraag of ons leed minder heftig is wanneer het gedeeld wordt door anderen.”*

An die Ferne is een productie van Opera Zuid en Operafront. En te zien via:

<https://www.youtube.com/watch?v=07GML-CJnG4>

Opera Zuid plande ook een live-concert van dit project op 16 december, Beethovens 250ste verjaardag, en had daartoe ook vergevorderde samenwerkingsplannen met o.m. IVC in 's Hertogenbosch. Helaas zijn deze plannen door de nieuwe lockdown doorkruist.

Platform OPERA IN HUIS en verdere digitalisering

Toen duidelijk werd dat zelfs ons uitgewerkte plan om onze najaarsproductie van *La voix humaine* en *L'heure espagnole* via satellietverbinding live te gaan streamen in filmhuizen, theaters en zorginstellingen niet zou kunnen doorgaan, heeft Opera Zuid in samenwerking met classic.nl het online streaming platform 'Opera in Huis' opgericht:

Via dit nieuwe platform heeft *La voix humaine & L'heure espagnole* een buitengewoon succesvolle online première kunnen beleven, met ondanks de last-minute omschakeling, een record aantal live-toeschouwers.

Inmiddels brachten we via dit platform ook de productie *MTOTO* in aanbidding, en is (voorjaar '21) ook onze coproductie van H.K. Grubers *Frankenstein!!* ('Pandemonie voor bariton en orkest') met philharmonie zuidnederland daar in première gegaan.

Opera Zuid blijft leren uit deze nieuwe uitingsvormen. We stellen bijvoorbeeld vast dat de gratis live-première van *La voix/L'heure* een immens succes was, maar dat het betaalde aanbod toch veel langzamer en moeilijker loopt. Uitzending van onze productie via Radio 4 (januari '21) bereikte maar liefst 70.000 luisteraars, terwijl we hetzelfde bereik via betaald online aanbod lastiger te realiseren bleek.

Daarnaast blijven we verder werken met de mooie contacten die we in de bizarre omstandigheden van 2020 hebben opgebouwd: diverse filmhuizen en geïnteresseerde partijen in onze zoektocht naar alternatieve distributiekkanalen.

Digitaal DNA

Opera Zuid is trots om, na eerdere contacten met DEN, deel uit te maken van het programma Digitaal DNA 2: Digitale innovatie van verdienmodellen in de cultuursector. Cultuur+Ondernemen, DEN en New Nodes hebben in 2020 het project Digitaal DNA opgezet. In dit project wordt samen met organisaties uit de cultuursector verkend op welke wijze digitale technologie organisaties in de cultuursector kan helpen om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen, nieuw aanbod te blijven maken, om nieuwe doelgroepen te bereiken en om het bereik van opera te vergroten. Opera Zuid gaat aan tafel met vier organisaties uit kunst- en erfgoedsector om te werken rond concrete vraagstukken over digitale verdienmodellen (vergroten van het aanbod, het bereik, de impact en de inkomsten, ...) Deelnemers aan Digitaal DNA 2 zijn Concordia, Jazz Archief, Noorderkerkconcerten, DEN en Opera Zuid.

2.2.2 Live projecten

HET LIJFLIED – Lucas Wiegerink

Bij het aanbreken van de corona-crisis zag Opera Zuid meteen kansen in het doorontwikkelen van de kinderopera *Het Lijflied* van de jonge componist Lucas Wiegerink en librettist/regisseur Alma Terrasse. Door de investering die we in de zomer van 2020 deden in onze faciliteiten, konden we de makers van dit bijzondere project in september 2020 een residentie bieden, om aan de ontwikkeling van de nieuwe opera *Het Lijflied* te werken.

Libretto: Willem Bruls / Regie: Lucas Wiegerink / Dramaturgie: Willem Bruls / Klankingenieur: Roel Snellebrand / Decor- en kostuumontwerper: Nele Ellegiers / CAST: Percussie: Laura Trompetter / Sopraan: Kristina Bitenc / Tenor (Bolletje, het witte bloedlichaampje): Pim van Drunen / Mezzosopraan (Maag, Hart): Lucie van Ree

Vanuit een fascinatie voor de ‘biologische muziek’ van ons lichaam schrijft de jonge componist Lucas Wiegerink een spannende nieuwe kinderopera (5+ jaar) over een meisje dat op reis gaat door haar lichaam en daarbij in een wonderbaarlijk klank-universum terechtkomt. Ze ontmoet haar organen en zelfs een zingende drol. Hoofd en hart gaan met elkaar in duet.

In lijn met de uitgangspunten van Opera Zuid in corona tijd creëerde Opera Zuid ruimte voor Lucas Wiegerink en zijn artistieke team voor een residentie, om met jonge zangers en een klankingenieur aan de nieuwe opera *Het Lijflied* te kunnen werken en te experimenteren met de mogelijkheden die door de nieuwe ‘Corona’-omstandigheden extra relevant zijn geworden. Met name de rol van sound-engineering in de optimale beleving van opera, rekening houdend met de mogelijke scenario’s van live-beleving én

online-beleving: bijvoorbeeld binaurale en/of spatiale klankbeleving. We wilden daarmee niet alleen ruimte geven aan nieuwe makers en zangers met diverse achtergronden, maar ook aan opera voor een nieuw en jong publiek – en tevens blijven experimenteren met en investeren in het medium opera: nieuwe klanken, nieuwe verhalen en nieuwe presentatievormen, om zo te blijven werken aan de toekomst van opera zelf.

Het idee voor de nieuwe opera *Het Lijflied* stond als droom geformuleerd in Opera Zuids toekomstplanning voor 2022-2023. Dit project, waarin op een speelse manier kinderen worden meegenomen in een reis door het lichaam én waarin het actuele fenomeen ‘virus’ een prominente rol vervult, leek ons echter zo interessant en relevant in de actuele context (– overigens ook voor zowel het onderwijs als de zorgsector), dat we Lucas en zijn team tijdens en ondanks de lockdown-periode in september 2020 de ruimte en context wilden bieden voor ontwikkeling en uittesten van mogelijkheden. Zowel qua thematiek als qua vorm is het project onalledaags maar bijzonder actueel. Met name het kunnen werken met en uitproberen van lyrische effecten met zangers en het exploreren van mogelijkheden qua diverse nieuwe klanktechnieken was een centraal gegeven in het residentie-project. Daarbij werd tevens expliciet onderzocht wat de belevings-meerwaarde zou kunnen zijn om ofwel een digitale pendant van het werk te ontwikkelen, (bijvoorbeeld met een focus op lichaamsgeluiden) ofwel een versie van de opera ‘in zakformaat’ die geschikt is als schoolvoorstelling.

Aan het eind van deze residentie week organiseerde Opera Zuid een aantal toonmomenten voor een beperkt publiek uit de buurt.

GOUD! – Leonard Evers

In de kinderopera *Goud!* van de jonge componist Leonard Evers zagen we gelijkaardige kansen en mogelijkheden. *Goud!* brengt de absolute essentie van opera samen in minimale bezetting: een zangeres en een slagwerker openen een heel universum. Opera Zuid besloot de handen in elkaar te slaan met de Nationale Opera om deze uiterst relevante opera reeds in 2020 in een nieuwe productie te ontwikkelen.

*Libretto: Flora Verbrugge / Componist: Leonard Evers / Regie: Kenza Koutchoukali
Kostuums: Leo van den Boorn, Atelier Opera Zuid / Scenografie: Amber Vandenhoeck / Dramaturgie:
Wout van Tongeren / Lichtontwerp: Cor van den Brink / CAST: Jacob: Nienke Nasserian Nillesen en
Vera Fiselier / Slagwerk: Laura Trompetter en Jenniger Heins*

Goud! is gebaseerd op een sprookje van de gebroeders Grimm, over wensdenken, dromen en over hebzucht. Evers componeerde spannende muziek op verschillende slagwerkinstrumenten, zoals een marimba, een vibrafoon, bekkens en trommels. De spanning tussen wensen, hopen, dromen en willen kreeg een nieuwe bijklank. Wat is een normale wens en wat mateloze hebzucht? En welke gevolgen heeft onze hebzucht op de natuur? Serieuze vragen voor een kinderopera. Toch is *Goud!* niet zwaar op de hand. Humor, poëzie en muziek maken deze opera tot een avontuur voor jong en oud.

Op 17, 18 en 19 september organiseerde Opera Zuid toonmomenten van deze nieuwe productie. Ondanks de beperkte capaciteit van 30 personen werden deze momenten zowel door kinderen alsook ouders bijzonder enthousiast ontvangen. Deze toonmomenten waren gratis toegankelijk voor de buurt en de kinderen van de Kunstketel (zie ook hoofdstuk 2.2.7 Educatie).

De eerste voorstellingreeks van de tour zou plaatsvinden in november 2020 in de Melkweg, Amsterdam maar moest vanwege de lockdown geannuleerd worden. Een tweede voorstellingsreeks in het voorjaar van 2021 wordt flexibel en wendbaar gefaciliteerd door Opera Zuid. De productie zal tevens digitaal te beleven zijn tijdens de kindermuziekweek van 9 t/m 18 april 2021.

MTOTO – Nienke Nasserian

Met *MTOTO* konden we onze samenwerking met VIA ZUID rondom talentontwikkeling verderzetten en de getalenteerde jonge zangeres en maker Nienke Nasserian een podium bieden. *MTOTO* ontwikkelde zich tot een poëtische en intense muziektheatervoorstelling over wortels, groei en gemis. Nienke: *“Met mijn kop in het zand. Het is hier donker, ik zie niks. Het gemis. Met mijn kop in het zand hoef ik het allemaal niet te voelen.”*

Met *MTOTO* ('kind') kon zangeres en theatermaker Nienke Nasserian het derde deel ontwikkelen van haar drieluik over haar ervaringen en artistieke ontwikkeling als klassieke zangeres en dochter van een MASAI en een MZUNGU. Waar in MASAI Nienke's vader, stamhoofd van de Masai, centraal staat en in MZUNGU Nienke's

Venlose moeder, gaat de derde voorstelling, *MTOTO* (kind), over haarzelf. Over de verscheurdheid die ze soms ervaart en die al in haar naam duidelijk wordt. Nienke kreeg ze van haar moeder en Nasserian van haar vader: twee voornamen.

In deze voorstelling worden storytelling, klassieke zang en elektro-akoestische muziek afgewisseld tot een mantra over gemis. De livepremière vond plaats tijdens het Musica Sacra Festival in Theater aan het Vrijthof. *MTOTO* is een productie van Intro in Situ en een coproductie van Opera Zuid en VIA ZUID-Talentontwikkeling podiumkunsten Limburg. De registratie van *MTOTO* was te zien op Opera in Huis bij classic.nl.

LA VOIX HUMAINE & L'HEURE ESPAGNOLE – Francis Poulenc - Maurice Ravel

Muzikale Leiding: Karel Deseure / Regie: Béatrice Lachausée / Scenografie: Amber van den Hoeck / Kostuums: Jorine van Beek / Belichting: Glen D'haenens - CAST La voix humaine.: Talar Dekrmanjian / L'heure espagnole: Romie Estèves, Michael Wilmering, Peter Gijsbertsen, Gilles Ragot, Alexandre Diakoff / philharmonie zuidnederland

In *La voix humaine* (de menselijke stem) van de Franse componist Francis Poulenc op een tekst van Jean Cocteau horen we een jonge vrouw in een laatste telefoongesprek met haar geliefde in een lange monoloog, ogenschijnlijk dapper haar verdriet en wanhoop verbergend, maar uiteindelijk beseffend dat ze verloren heeft. Het aangrijpende *La voix humaine* wordt na de pauze vervolgd met Maurice Ravels geraffineerde eenakter *L'heure espagnole*, Het Spaanse uurwerk, ofwel Het Spaanse uurtje – dat ook weer dubbelzinnig uitgelegd kan worden: een stiekem uurtje met minnaar of minnares.... In deze zwoele, hilarische opera vol overspel en rollenspel in het huis van een klokkenmaker ervaren personages en publiek het verschil tussen gemeten tijd en beleefde tijd. Ook in *L'heure espagnole* stond in onze productie het zoeken naar menselijk contact centraal.

Opera Zuid bracht deze combinatie van werken in een regie van de jonge Duits-Franse operaregisseur Béatrice Lachausée. De jonge *rising star* Karel Deseure, die eerder Bernsteins *A Quiet Place* bij Opera Zuid dirigeerde, werd in 2018 uitgeroepen tot 'Dirigent van het Jaar'. Met deze productie zette

Opera Zuid ook een nieuwe stap in de samenwerking met het Zwitserse operagezelschap Nouvel Opéra de Fribourg. Aansluitend aan de Nederlandse theater zou onze voorstelling

met dezelfde cast ook in Fribourg te beleven zijn.³

Voor deze productie had Opera Zuid, toen het inzicht begon te dagen dat ook in het najaar van 2020 niet live getoerd zou kunnen worden, tal van scenario's voorzien (zie inleiding). Opera Zuid had het plan ontwikkeld om de productie toch live te kunnen spelen, en via satellietverbinding te streamen in filmhuizen, theaters en zorginstellingen, om zelfs bij uiterst beperkte publiekscapaciteit, toch in te kunnen zetten op de live-ervaring en de collectieve beleving van muziek en theater.

Na maanden van repeteren en voorbereiden, zette het kabinet op 3 november een streep door de geplande live bijeenkomsten van publiek in theaters en filmhuizen: omwille van alarmerend stijgende besmettings-cijfers moesten theaters en filmhuizen opnieuw op slot. Daarom besloot Opera Zuid de productie live en digitaal in première doen gaan op het hiertoe speciaal ontwikkelde platform Opera in Huis. Dat bleek een groot succes, tijdens de première waren er maar liefst 1.846 live verbindingen.⁴

De film die gemaakt werd van beide producties zou van 7 dec 2020 tot 3 jan 2021 alsnog in de bioscopen te zien zijn, echter de aankondiging door premier Rutte van een strenge lockdown tot en met minstens 19 januari zorgde ervoor dat sluiting van theaters en bioscopen opnieuw onvermijdelijk was. Ondanks het feit dat de geplande bioscoopvertoningen van de productie niet konden doorgaan, wilde Opera Zuid gehoor

³ Van 29 december 2020 tot en met 10 januari 2021 zou de productie te zien zijn in Nouvel Opéra de Fribourg (CH). De geladen vrachtwagen met het decor en de kostuums stond vertrekkensklaar naar Fribourg en onze artiesten waren onderweg, toen het droeve nieuws kwam dat de voorstellingen niet konden doorgaan vanwege een nieuwe lockdown in Zwitserland.

⁴ Rekening houdend met ervaringscijfers neerkomt op 1,6 personen per verbinding en dus in totaal neerkomt op zo'n 3.000 live kijkers.

geven aan de vraag van ons publiek om content en verbinding in deze moeilijke periode te bieden. Via een betaalde streaming op het platform 'Opera in Huis' van classic.nl was de productie alsnog te zien. Inmiddels was tijdens de radio uitzending op 9 januari 2021 in het programma *NTR Opera Live* zowel de opera *La voix humaine* als ook *L'heure espagnole* volledig te beluisteren.

Een greep uit de Persreacties La voix humaine

De Limburger – Opera Zuid speelt ondanks corona door en toont première La voix humaine en L'heure espagnole online op 14 november – Kim Noach

De Volkskrant – Opera Zuid heeft een kleine triomf met een kleine bezetting ★★★★★ – Guido van Oorschot

NRC – Tweeluik van operaatjes over onblusbaar verlangen is roerend én onbedaarlijk grappig ★★★★★ – Joep Stapel

De Theaterkrant – Double-bill sprankelt van begin tot einde – Thea Derks

Place de L'Opera – Perfect gemoderniseerde double bill bij Opera Zuid -Peter Franken

Opera Gazet – L'heure espagnole bij Opera Zuid – briljant operaplezier – Oliver Keegel

De Limburger – Opera Zuid scoort met dubbele Franse voorstelling via livestream ★★★★★ – Maurice Wiche

2.2.3 Geografische spreiding

Opera Zuid is een reizend operagezelschap. Als toonaangevende BIS-operavoorziening in, voor en vanuit Zuid-Nederland wil Opera Zuid toegankelijke opera maken vanuit een sterke inbedding in onze maatschappelijke, eigentijdse en geografische context, gericht op de theaters en steden in onze kernregio's en daarbuiten. Door onze unieke geografische positie beweegt Opera Zuid zich op een snijpunt van grenzen, talen, landen en culturen en vervullen wij een lokale, regionale, landelijke en internationale rol. Vanuit onze thuisbases Maastricht (waar we onze standplaats hebben) en Eindhoven (waar we huisgezelschap zijn van het Parktheater) richten we ons primair op het publiek in Zuid-Nederland. In Limburg zijn Maastricht, Heerlen, Sittard, Weert en Venlo vaste speelsteden; in Brabant zijn dat 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Breda en Tilburg. De premières van de grote zaalproducties vinden afwisselend plaats in Eindhoven en Maastricht. Vanuit de theaters waar we huisgezelschap zijn, bouwen we aan de binding met de stedelijke cultuurregio in Zuid-Limburg en Brabantstad.

Het is natuurlijk bijzonder ingewikkeld voor een reizend gezelschap om in corona-tijden verslag te doen van geografische spreiding, nu we niet kunnen reizen. Wij hebben getracht om alle activiteiten die we in 2020 hebben ontplooid, ondanks beperkingen en sluitingen, steeds met onze visie, missie en geografische opdracht in verbinding te houden. De beperking van reismogelijkheden en het wegvallen of sluiten van presentatieplekken leidde in 2020 tot problemen. Anderzijds boden digitale

expressievormen een nieuw antwoord op Shakespeare 's *the whole world's a stage* (onze producties en uitingen werden plots in en zelfs buiten Europa bekeken).

In 2020 hebben we, rekening houdend met de bepalingen en beperkingen van het RIVM en de Rijksoverheid, niet fysiek kunnen reizen. We hebben desondanks tal van nieuwe wegen ingeslagen en staan aan het begin van heel nieuwe – digitale - reismogelijkheden.

2.2.4 Internationale activiteiten

Voor Opera Zuid is opera een kunstvorm die per definitie grenzeloos is. Deze grenzeloosheid uit zich niet enkel in het bewust nastreven van een grote differentiatie in nationaliteiten bij het samenstellen van casts en artistieke teams, maar ook in onze aandacht voor internationale samenwerking en coproducties. Door samenwerkingen over de grenzen, zoals bijvoorbeeld met Teatre Principal de Mallorca, kunnen we producties realiseren die anders buiten het bereik van ons gezelschap zouden vallen én tevens Nederlands talent begeleiden naar de internationale operascène.

Onze internationale werking heeft het afgelopen jaar voor erg spannende momenten gezorgd vanwege COVID-19, onder meer door de grote verschillen in regelgeving tussen landen en de steeds wijzigende reisrestricties en voorwaarden voor internationale kunstenaars.

Corona is een pandemie, waarvan de gevolgen internationaal en universeel voelbaar zijn en nog lange tijd voelbaar zullen blijven. Het belangrijkste gevolg van de corona-pandemie op onze internationale activiteiten, is de problematiek van het omprogrammeren die bij alle opera-producenten ter wereld voelbaar is, en die zorgt voor opschuiven en uitstel van voorgenomen coproducties. We werken op dit moment hard aan het wederopbouwen of herplannen van coproductie-plannen.

Onze internationale activiteiten laten zich in twee categorieën opdelen: voorstellingen in het buitenland en coproducties met internationale partners. In 2020 werd op beide sporen verder gewerkt. De samenwerking met coproductiepartner Nouvel Opéra de Fribourg leidde in 2020 tot de coproductie *La voix humaine/L'heure espagnole*, waarmee de cast en het team van Opera Zuid ook voorstellingen in Fribourg zouden spelen. Helaas moesten vanwege een tweede lockdown in Zwitserland de voorstellingen aldaar ook afgelast worden. Gelukkig kan de voorstellingsreeks in Fribourg verschoven worden naar najaar 2022.

Onze productie van *Die Zauberflöte* die Opera Zuid in 2019 maakte, was in oktober 2020 (na twee annuleringen en verplaatsingen) live te zien en te beleven in het Teatre Principal de Palma de Mallorca. Naast de reguliere voorstellingen was het mogelijk om deze productie ook te zien via een livestream.

Met producties als *Een Lied voor de Maan* kunnen wij, wat er ook gebeurt, blijven bijdragen aan de internationale opera-creatie. Zo blijft het contact met Opera Europe, ENEO en onze internationale partners intact ondanks corona.

Als lid van Opera Europe kunnen we ervaringen en kennis delen over de impact van corona op tal van aspecten van het operabedrijf, van specifieke veiligheidsprotocollen en corona-proof repeteren tot COVID-clausules in artistieke contracten.

2.2.5 Samenwerking

Samenwerking en synergie zijn verweven in het DNA van Opera Zuid. Wij werken veel en graag samen met tal van partners, zowel lokaal, regionaal, nationaal als internationaal. En we dragen bij aan (co)producties en projecten op het vlak van ontwikkeling, talent, educatie en participatie. Wij zien samenwerking als sleutel tot de toekomst van de culturele sector. Door duurzame samenwerkingsverbanden zijn wij verbonden met een netwerk waardoor we de artistieke en maatschappelijke betekenis van onze activiteiten vergroten.

Zoals al eerder in dit verslag beschreven zijn tijdens dit coronajaar de waarde en kracht van samenwerking extra vitaal gebleken. Door out-of-the-box samenwerking met partijen als Toneelgroep Maastricht, Stichting Leonore, Operafront, VIAZUID en Intro in Situ, om er maar enkele te noemen, zijn bijzondere projecten als *Midzomernachtsdroom*, *Bonsai Garden*, *An die Ferne* of *MTOTO* mogelijk gemaakt. Door deze samenwerkingen verbinden en fuseren we artistieke disciplines en bieden we kansen aan jong talent om te blijven werken aan de verdere ontwikkeling van opera.

Bijzondere samenwerkingsverbanden die dit jaar zijn ontstaan, zijn de relaties met tal van bioscopen en filmhuizen in Nederland. Nadat bleek dat een live theatertournee met *La voix humaine & L'heure espagnole* niet mogelijk zou zijn, ontwikkelden we het plan uit om live-uitvoeringen van de productie via satellietverbinding te streamen naar bioscopen en theaters om op deze manier ondanks capaciteitsbeperkingen qua publiek en alle andere restricties, toch de gedeelde ervaring en beleving van live-opera te kunnen aanbieden. De première zou simultaan te beleven zijn in het Cinema Royal/PLT Heerlen, Parktheater Eindhoven, Theaters Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Breda. Andere filmhuizen die aansloten en de voorstelling later zouden programmeren, waren: Theater Concordia, Noordwijk De Muze, Panningen Dok6, Cinebergen, City Cinema, De Leest, Cacaofabriek, De Gruitpoort, Lumière Maastricht, Filmhuis de Domijnen en Cinema Middelburg. Aangescherpte restricties zorgde ervoor dat bioscopen moesten sluiten. Dankzij samenwerking met classic.nl kon via het nieuwe platform Opera in Huis onze productie live in première gaan.

Ook met onze collega BIS-operagezelschappen, de Nederlandse Reisopera en de Nationale Opera & Ballet, hebben we dit jaar intens samengewerkt. Het voortdurend delen en uitwisselen van ervaringen en expertise in het omgaan met de ongeziene omstandigheden, was buitengewoon waardevol. We konden elkaar aanvullen en versterken. Door samenwerking met de educatieafdeling van de Nationale Opera konden we de kinderopera *Goud!* maken. Daarnaast maakte Opera Zuid de ook de kostuums voor de coproductie *Een Lied voor de Maan*.

Daarnaast namen de drie huizen het initiatief om voor het voorjaar van 2021 een nieuwe productie te ontwikkelen van *L'Elisir d'Amore*, een productie die de aftrap zal zijn van een meerjarige structurele samenwerking met gezamenlijke coproducties rondom talentontwikkeling.

Opera Zuid kijkt met trots terug op deze samenwerkingen, die niet enkel vitale lichtpunten waren in het donkere coronajaar 2020, maar ook nieuwe mogelijkheden openen voor de toekomst.

2.2.6 Nieuwe makers en talentontwikkeling

Talentontwikkeling en het bieden van kwaliteitsvolle kansen aan jonge professionals is één van de topprioriteiten van Opera Zuid. Een zorgvuldige en duurzame visie op talentontwikkeling en een verantwoordelijke en intensieve begeleiding heeft de afgelopen seizoenen al vruchten afgeworpen.

Zoals in de inleiding van dit verslag geschetst, was de blijvende focus op en zorg voor makers een van de leidende uitgangspunten bij onze activiteiten tijdens de corona-crisis. Zeker omdat door de vele annuleringen zoveel kansen en mogelijkheden in onze reguliere talentontwikkelingswerking wegvielen – zoals bijvoorbeeld de coaching trajecten voor jonge zangers in onze productie van *A Midsummer Night's Dream*.

Ruimte voor nieuwe makers

Zowel in onze online-programmering als in de live-projecten die we ontwikkelden, stond ruimte voor creatie en nieuwe makers centraal. Projecten als *Bonsai Garden* van Jan-Peter de Graaff en *An die Ferne*, met Lisenka Heyboer, Hendrik Walther en Michael Wilmering zijn mooie voorbeelden. Ook konden we, ondanks corona, blijven zorgen voor het doorgroeien van talent: een prachtig voorbeeld is de getalenteerde jonge maker KENZA Koutchoukali, die we dankzij haar werk aan *Bonsai Garden* konden voorstellen als regisseur voor *Goud!*, waardoor zij volgend jaar een belangrijke kans krijgt bij de Nationale Opera.

Door aanpassingen aan onze repetitiestudio konden we een corona-veilige werk- en presentatieplek creëren waar makers, ondanks publieksbeperkingen en theatersluitingen, toch konden verder werken aan het ontwikkelen van projecten. Zo boden we residentie aan de getalenteerde jonge componist Lucas Wiegerink, om samen met librettist en regisseur Alma Terrasse en een jong team te werken aan de creatie van de nieuwe opera voor kinderen *Het Lijf Lied*. Er werd geëxperimenteerd met jonge zangers en met een ervaren klank-ingenieur, onder begeleiding van ervaren dramaturg Willem Bruls en het artistieke en technische team van Opera Zuid. Tijdens deze week werkte o.a. de onlangs afgestudeerde Pim van Drunen⁵ (die de rol van Bolletje en Drol vertolkt), alsook de talentvolle Lucie van Ree⁶ (in de rol van Maag en Hart), samen. Beide jonge talenten maakten eerder deel uit van het koor van Opera Zuid en doorlopen bij Opera Zuid een

⁵ Pim van Drunen behaalde afgelopen zomer zijn Master of Music diploma.

⁶ Lucie van Ree werd opgeleid aan de Fontys Hogeschool in Tilburg en studeert inmiddels aan de Dutch National Opera Academy.

talentontwikkelingsprogramma. Ook de jonge Kristina Bitenc staat aan het begin van een veelbelovende carrière (ze schitterde in 2018 als ‘Oscar’ in Opera Zuids productie van Verdi’s *Un Ballo in Maschera* en zou dit voorjaar de belangrijke rol zingen van Titania in de gecancelde productie van Benjamin Britten’s *A Midsummer Night’s Dream*) en fungeerde als young professional tijdens het Lijflied als coach zowel voor de componist als t.a.v. de minder ervaren collega’s.

Ook is in 2020 de coproductie met DNO en het ENOA-netwerk gestart, om de eerste opera *Een Lied voor de Maan* van de getalenteerde jonge componiste Mathilde Wantenaar op de planken te brengen. De samenwerking met De Nationale Opera werd verder vorm gegeven in de productie *Goud!* van de jonge componist Leonard Evers, de jonge talentvolle regisseur Kenza Koutchoukali en de Nienke Nasserian Nillesen in de solo-rol van Jacob. Deze productie kon in de studio van Opera Zuid gecreëerd en gepresenteerd worden.

In samenwerking met talentmakelaar VIA ZUID en met Intro in Situ werd in 2020 ook verder gewerkt aan het ontwikkelingstraject van de jonge zangeres en muziektheatermaakster Nienke Nasserian, een traject dat in de zomer van 2020 uitmondde in de voorstelling *MTOTO*. De voorstelling werd, parallel aan de repetities voor *Goud!* gemaakt in onze studio en kon live in première gaan tijdens het Musica Sacra festival in Maastricht. De jonge scenograaf Lobke Houkes, die eerder stage liep bij Opera Zuid en de kans kreeg om zich verder te ontwikkelen als assistent van ontwerper André Joosten (*A Midsummer Night’s Dream*) maakte het decor en het kostuum. Een ander voorbeeld van het doorgroeien van jong talent is de dramaturg Joep Hupperetz, die bij Opera Zuid stageplekken kreeg bij *A Quiet Place* en *Fantasio*, en die inmiddels, na het afronden van zijn studie, een vaste baan kreeg bij Opera Zuid, als dramaturg en productieassistent.

Ontwikkeling van talent en vakkennis achter de schermen

Ook het opleiden van jong talent binnen de omkaderende operaberoepen staat bij Opera Zuid hoog in het vaandel. We zijn een erkend leerbedrijf en bieden via begeleide stages en coaching ook op terreinen van theatertechniek, productieleiding en vormgeving ontwikkelingsruimte en groeimogelijkheden. We werken samen met opleidingsinstituten zoals het Techniekcollege Parkstad Limburg, de Theaterschool Amsterdam en de Opleiding Productie Podiumkunsten. Helaas hebben we door de veiligheidsmaatregelen in 2020 geen stageplaatsen kunnen bieden.

Toekomst

Ondanks beperkt budget geeft Opera Zuid door ‘slimme’ coproducties en nieuwe samenwerkingen ruimte aan talent en ontwikkeling. Opera Zuid heeft in haar beleidsplan voor de periode ‘21-’24 veel ruimte voorzien voor haar talentontwikkelingsrol en hoopt deze trajecten in de toekomst in haar werking te kunnen verankeren. De projecten die we tijdens de coronacrisis hebben ontwikkeld, zullen in elk geval geen ‘eendagsvliegen’ zijn en in de toekomst worden uitgebouwd. Zo wordt in de loop van 2021 verder gewerkt aan de compositie van *Het Lijflied*, en zal deze productie bij Opera Zuid in première gaan in 2022.

De samenwerking met de Nederlandse Reisopera en de Nationale Opera wordt uitgewerkt tot een structurele meerjarige samenwerking rondom talentontwikkeling en young professionals en wil op die manier bijdragen aan de verdere ontwikkeling en vernieuwing van opera in Nederland.

2.2.7 Educatie

Het belang en de muziekbeleving en theater voor kinderen en jongeren kan nauwelijks overschat worden. Educatie is daarom van groot belang voor Opera Zuid. Wij willen kinderen en jongeren op ongedwongen wijze de weg doen vinden naar het theater en de concertzaal. Opera Zuid zet zich in op zowel de 'actieve' (doen, zingen, maken) als de 'passieve' (beleven, ervaren) component van kunsteducatie.

De veiligheidsmaatregelen en beperkingen die de coronacrisis met zich meebracht, hebben in 2020 een zware streep getrokken door onze plannen. Zo moesten onze educatieve samenwerkingen met de Limburgse koorschool KOKOZ en met de Kunstketel in maart uit veiligheidsoverwegingen worden opgeschort. In de lente en tijdens de zomer werd geprobeerd zoveel mogelijk activiteiten op veilige wijze in de openlucht op onze binnenplaats te organiseren, maar ook dat bleek na september niet meer mogelijk. Gelukkig hebben we de kinderen van KOKOZ en Kunstketel als schrale troost nog kunnen betrekken bij de toonmomenten van *Het Lijflied* en *Goud!*. Educatie online bleek, in tijden dat kinderen en jongeren al noodgedwongen thuisonderwijs moesten volgen, geen vruchtbare piste.

Aan het begin van de eerste lockdown zijn we er wel in geslaagd om, samen met KOKOZ, de educatiedienst van de Nationale Opera en het Kinderkorenfestival, kinderen uit heel Nederland te verbinden in het onlineproject '*Zingen voor de maan*' waarin samen het lied van de mol voor de maan uit Mathilde Wantenaars opera *Een Lied voor de Maan* werd gerepeteerd en gezongen. <https://www.youtube.com/watch?v=zZtG-Yosb78>

Omdat we in 2020 zoveel van onze reguliere educatieve werking hebben moeten opschorten, legden wij in onze vernieuwde programmering een belangrijke focus op opera voor kinderen. We namen het initiatief om de kinderopera *Goud!* in 2020 reeds te produceren en gaven Lucas Wiegerink en Alma Terrasse de opdracht om *Het Lijflied* te ontwikkelen. Deze projecten zullen in 2021 en '22 een vervolg krijgen. In 2021 staan schoolvoorstellingen van *Goud!* (voorjaar '21) en *Een Lied voor de Maan* (najaar '21) gepland. Van beide opera's werd ook een versie voor streaming ontwikkeld, gekoppeld aan educatiemateriaal voor scholen. *Het Lijflied* wordt in 2021 doorontwikkeld en zal in 2022 bij ons in wereldpremière gaan.

Nieuwe opera van topkwaliteit voor kinderen zal ook in de komende BIS-periode 2021-2024 een constante lijn worden in onze artistieke planning, waarbij we jaarlijks één nieuwe kinderopera willen gaan realiseren. We werken daarbij aan de uitbouw van een netwerk met educatieplatforms in onze regio's en met de programmeurs educatie van de schouwburgen. Door samenwerking met de educatieafdeling van de Nationale Opera kunnen we ons bereik vergroten en expertise delen.

Componist Leonard Evers aan het werk met kinderen van de Kunstketel.

2.2.8 Participatie en publieksverruiming

“Wij missen jullie, ons publiek!”

De impact van deze crisis was voor Opera Zuid het zwaarst op het gebied van publiekswerking en publieksbereik. *A Midsummer Night's Dream* was voor Opera Zuid een belangrijke productie, zowel artistiek (opera debuut van Ola Mafaalani) als qua publieksconsolidatie en het aantrekken van nieuwe bezoekers. We verloren dit jaar meer dan 95 procent van onze normale exposure voor live publiek. In 2020 bleef het centrale element in ons werk het zoeken naar verbinding met ons publiek.

Vanwege door corona geannuleerde live theatervoorstellingen, is het voor 2020 onmogelijk om een uitspraak te doen over normale bezoekersaantallen. Producties vonden amper in de theaterzaal plaats, of vonden plaats met de geldende restrictie van 30 bezoekers. Vele festivals en evenementen zijn geannuleerd waaronder Opera op de Parade in 's-Hertogenbosch, een belangrijke vaste speelplek voor Opera Zuid waar we jaarlijks duizenden nieuwe bezoekers bereiken. Er vonden ook minder concerten en presentaties plaats vanwege de lockdown(s) en schoolgebonden voorstellingen waren er in 2020 nauwelijks.

We houden dan ook rekening met ernstige moeilijkheden om ook volgend seizoen ons publiek in dezelfde aantallen als 2019 te bereiken. Het is op dit moment überhaupt niet te voorzien wanneer en in welke mate de bezoekers de weg terug gaan vinden naar de theaters. We moeten in het komende seizoen(en) dan ook rekening houden met zowel onzekere en onvoorspelbare bezoekersaantallen en daarmee tegenvallende inkomsten.

Kansen en nieuwe mogelijkheden tot publieksbereik

Opera Zuid zocht ook in deze onvoorziene omstandigheden naar nieuwe vormen van publieksbereik. We trachten op allerlei manieren de verbinding te blijven zoeken met ons bestaande publiek en een potentieel nieuw publiek. Een diverse online-programmering bleek daartoe een geschikt middel. Voor Opera Zuid was streaming en online-programmering een geheel nieuw terrein, waar we zonder referentiekaders en ervaring aan zijn begonnen. Het was een leerzaam traject waarmee we met de online programmering een nieuw en diverser publiek hebben bereikt. Het vraagstuk van betaald versus gratis aanbod is daarbij een moeilijk dilemma geweest. Enerzijds beseften we dat kunst nooit 'gratis' is. Anderzijds heeft het besluit om in realtime de première van *La voix humaine* en *L'heure espagnole*, gratis toegankelijk te maken, ervoor gezorgd dat we een verbluffend hoog aantal bezoekers hebben kunnen bereiken. Niet alleen in Nederland, maar ook vanuit het buitenland is het aantal views toegenomen – zo werd onze première o.a. bekeken in Frankrijk, België, Zwitserland, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Servië, Oostenrijk en Portugal. Tijdens de tweede lockdown werd de productie tegen betaling aangeboden via classic.nl, waarbij het aantal bezoekers minder was. In januari 2021 werd onze productie op Radio 4 uitgezonden en bereikte daarmee maar liefst circa 70.000 luisteraars. Vanaf eind maart 2021 zal de productie via het Europese platform OperaVision gedurende 3 maanden opnieuw worden uitgezonden.

Opera Zuid koos er bewust voor om de live uitvoering van de productie te laten uitvoeren door het Nederlandse bedrijf NEP Media Solutions. Daarmee verzekerden wij ons van een professionele uitzending met nadruk op een professionele beeldregie en klankervaring en vernieuwende stijl en kwaliteit van beeldvoering, waardoor we ons publiek ook online een nieuwe totaalbeleving van hoogste kwaliteit konden bieden.

Een interessante en spannende nieuwe piste op het terrein van publieksverruiming en het bereiken van nieuwe bezoekers ontstond naar aanleiding van ons oorspronkelijke plan om *La voix humaine* en *L'heure espagnole* live te streamen naar bioscopen en filmhuizen. Er bleek grote belangstelling om onze producties live in bioscopen te brengen. Deze piste zijn we voor de nabije toekomst verder aan het exploreren en het uitwerken (o.a. in samenwerking met DEN en gesprekken met gespecialiseerde partijen onderzoeken we businessmodellen om onze toekomstige producties ook in cinema's te kunnen brengen). Hierdoor kunnen we niet enkel blijven inzetten op het aantrekken en aanspreken van nieuwe bezoekers, maar ook onze geografische spreiding verruimen, omdat we op deze wijze aanwezig kunnen zijn in steden in onze kernregio's waar we, door de schaalgrootte van onze reguliere producties, geen speelmogelijkheden hebben.

Participatie – Buurt Opera Malpertuis

De noodgedwongen annuleringen van producties en projecten in 2020 hebben vele droeve en emotionele momenten gekend – maar geen moment was emotioneler dan het hartverscheurende verdriet van de buurtbewoners die meewerkten aan de BOM, Buurt Opera Malpertuis, toen bleek dat de voorstellingen, waarvan de première eindelijk gepland stond voor 16 december (de 250ste geboortedag van Ludwig van Beethoven) niet live zouden kunnen doorgaan. Meer dan anderhalf jaar is er over het project vergaderd, gedroomd en gerepeteerd. De voorstelling werd uiteindelijk als een reeks impressies online uitgebracht en, na een hernieuwde annuleerde in januari, definitief verplaatst naar de zomer van 2021.

Opera Zuid is in 2019 het initiatief gestart om in samenwerking met het Buurtnetwerk Malpertuis, Buurtbrök “Us Plekske” en welzijnsorganisatie Het Traject, een buurtopera te realiseren. De Buurtopera Malpertuis (BOM) is een uniek project waar podiumkunst en welzijn elkaar ontmoeten. Samen met buurtbewoners creëerde Opera Zuid een kijk op de mensen en hun verhalen van de Maastrichtse wijk Malpertuis, waar ook de thuisbasis en de studio van Opera Zuid is gevestigd. Op basis van deze anekdotes en persoonlijke bijdragen maakte regisseur Sybrand van der Werf samen met de deelnemers een “mozaïek-voorstelling”. Een gedicht over het missen van een been, historische eigenaardigheden over de buurt (zoals de mysterieuze betekenis van de verschillende kleuren dakpannen in de wijk) en andere thema’s kwamen aan bod. Met Orkest Morgenstond (gespecialiseerd in buurtprojecten), kinderen, buurtbewoners, operazangers en jonge musici van het Conservatorium Maastricht, ontstond een verrassende ontmoeting met de wijk Malpertuis in een sociaal-artistieke productie van hoge kwaliteit.

OZ rolt de rode loper uit voor de buurt – samenkomst voor de Buurtopera Malpertuis, net voor de tweede lockdown, november 2020

De Buurt Opera Malpertuis (BOM) wil bijdragen aan intergenerationele en interculturele deelname, sociale cohesie en inclusie om zo samen bij te dragen aan de leefbaarheid in de buurt. Het project wil zowel de identiteit als het samenkomen van mensen in onze wijk blijven versterken via de expressieve kracht van live muziek en zang. Op deze manieren wil Opera Zuid de maatschappelijke waarde, verankering en relevantie van opera verder verduurzamen. Repetitie fragmenten en gemaakte opnames ten tijde van de lockdown zijn te bekijken via: <https://www.youtube.com/watch?v=OhNuTAbB4FU>

Dit project is een samenwerking tussen Opera Zuid en Buurtnetwerk Malpertuis, Orkest Morgenstond en Trajekt, en wordt mede mogelijk gemaakt door het Fonds Cultuur Participatie, Gemeente Maastricht en Provincie Limburg. In de komende periode 2021-2024 zal ieder jaar een Buurtopera ontwikkeld worden.

2.3 Vooruitblik 2021

Het is duidelijk dat ook het jaar 2021 grotendeels in het teken zal blijven staan van de crisis rondom COVID-19 en de blijvende impact ervan op onze activiteiten. De lockdown-maatregelen zullen nog tot ten minste eind maart 2021 van kracht blijven en ook daarna blijft de situatie buitengewoon onzeker en volatiel. Het ontbreken van perspectief en de aanhoudende ongewisheid beginnen een zware tol te eisen voor Opera Zuid, zoals voor alle organisaties en professionals in onze sector – niet enkel voor wat betreft programmering en uitvoeringsmogelijkheden, maar ook qua onzekerheid en risico aan de inkomstenkant.

De afgelopen maanden en weken heeft Opera Zuid haar activiteitenplanning voor 2021 helemaal herzien en opnieuw ingevuld. De oorspronkelijk geplande feestelijke première van het nooit eerder in Nederland opgevoerde *Das Liebesverbot* van Richard Wagner, zal jammer genoeg niet uitgevoerd kunnen worden, zelfs niet in de openluchtvarianten en corona-scenario's die we hebben onderzocht. Extra jammer omdat dit explosieve, op Shakespeare's *Measure for Measure* gebaseerde, werk juist nu een buitengewone extra relevantie heeft: in het stuk speelt een revolutie van het volk tegen van overheidswege opgelegde verboden op carnaval, liefde en plezier. Het *Liefdesverbod* wordt vervangen door een *Liefdeselixir* – Opera Zuid gaf de jonge componist Pedro Beriso de opdracht om *L'Elisir d'Amore* van Donizetti te bewerken tot een eigentijdse en sprankelende, corona-proof versie voor klein orkest en zanger ensemble. Tevens initieerden we hiermee een samenwerking voor jonge zangers en musici met de Nederlandse Reisopera en de Nationale Opera. Wij zien het zangfestijn dat deze *Liefdeselixir* biedt als een artistiek en mentaal vaccin in deze donkere tijden.

Met partners philharmonie zuidnederland, Theater aan de Parade en gemeente 's Hertogenbosch plannen en dromen we verder aan de uitbouw van een corona-proof openlucht **opera-festival**, de Opera 3-daagse, eind juni 2021, waarin *Elisir d'Amore* meerdere malen gespeeld kan worden, om ondanks publieksbeperkingen toch vele bezoekers te kunnen bereiken. In de programmering van dit festival worden ook Opera Zuid-voorstellingen opgenomen als *Goud!* en een samenwerking met Eef van Breen wiens geniale *Playing New York* wij voor dit festival tot *Playing Den Bosch* omvormen. Ook op het programma staan de door Opera Zuid geïnitieerde a capella opera *The Waiter's Revenge* met het Internationaal Vocalisten Concours, masterclasses met Rosemary Joshua en haar Opera Studio, en een unieke versie van Berlioz' *Nuits d'Été* met Eva Maria Westbroek.

Ook onze najaarsproductie (oktober-november-december 2021) van *Roméo & Juliette* van Charles Gounod vergt nu reeds alternatieve scenario's en productieplannen. Ter wille van perspectief voor zangers, freelance makers en productieprocessen, hebben we besloten om deze titel te handhaven, maar tevens alternatieve plannen stand by te hebben voor geval van nood. Zo hebben we twee alternatieve orkestraties klaarstaan (voor resp. 13 en 30 musici) alsook de optie om desnoods de tournee te vervangen door live-streaming. Door de uitlopende effecten van de corona-pandemie is de geplande coproductie van dit

werk met het Theatre Principal de Mallorca op het moment van het schrijven van dit verslag nog steeds onzeker.

Door de eerder in dit verslag beschreven strategieën bij het creëren van kinderopera's als *Goud!* en *Lied voor de Maan*, zullen beide opera's in 2021 hun uitvoeringen kunnen beleven, zowel digitaal als live. Op 21 maart 2021 om 16u zal *Een Lied voor de Maan* online in wereldpremière gaan. Zowel *Goud!* als *Een Lied voor de Maan* zullen gestreamd worden tijdens de Kindermuziekweek (van 9 tot en met 18 april 2021). *Een Lied voor de Maan* zal in de late lente opgevoerd worden door De Munt in Brussel en deze zomer op het Festival d'Aix-en-Provence. In November 2021 zorgt Opera Zuid voor een tour in Zuid-Nederland.

Ondanks corona, zijn we erin geslaagd nieuwe projecten en perspectieven voor de toekomst te ontwikkelen. De aanpassingen aan onze studio stelden ons in staat een nieuwe werkplaats voor kunstenaars te creëren. Vanaf maart 2021 lanceert Opera Zuid de innovatieve concertserie **Werktheater Opera Zuid**, een reeks waarin klassieke zang de verbinding en ontmoeting kan aangaan met tal van andere artistieke uitingen, zoals mode, cabaret, sculptuur, poëzie of dans. Kunstenaars krijgen een week lang vrije residentie in onze studio en presenteren aan het eind daarvan de resultaten van hun werk aan ons publiek.

Voor 2021 staan alvast op het Werktheater Opera Zuid programma:

-JEDERMANN – een voorstelling gebaseerd op de *6 Monologe aus Jedermann* van Frank Martin, met Huub Claessens, Hans Eijsackers, André Joosten, Peter Vandenmeulebroecke en Hans Heijmering.

-LE CABARET DU FAUNE – een project dat de verbinding zoekt tussen liederen van Claude Debussy en zijn liefde voor het cabaret en Café-chantant van zijn tijd. Met Romie Estèves, Benjamin Prins en toppianist en dirigent Nicolas Krüger. Dit residentie-project is tevens een samenwerking met het Franse gezelschap Compagnie La Marginaire

-PARALLAX – een nieuwe komisch-dramatische liedcyclus slash monodrama van Jan Peter de Graaff, die doet denken aan Pierrot Lunaire van Schönberg, over complotdenken en conspiracy theories. Tevens een internationale samenwerking met het sublieme ensemble Het Collectief en sopraan Katrien Baerts. *Parallax* wordt scenisch uitgewerkt in onze reeks Werktheater OZ, en zal in wereldpremière gaan bij het Bonnefantenmuseum te Maastricht (op 22 oktober 2021). Een coproductie met het Brabantse festival November Music, die ook in Amsterdam en Groningen te beleven zal zijn.

-ANDERHOOFD – een samenwerking met Opera Theater Amsterdam, op basis van muziek van Henry Purcell en Philipp Glass. Een voorstelling met en over spelers die leven met een psychose. Een opera over wat het met je doet als jouw werkelijkheid botst met de werkelijkheid om je heen. Over hoe de wereld naar jou kijkt en jij naar de wereld. Over verlies, verwarring, hoop en troost, en over de waanzin van de wereld.

Onze **BOM** – Buurt Opera Malpertuis – zal in 2021 twee incarnaties kennen. In de zomer van 2021 wordt eindelijk de live-versie van de door corona uitgestelde Buurtopera van

december 2020 gepresenteerd. Tegelijk werken we aan een nieuwe editie van de BOM voor december 2021.

Als onze reguliere grote zaal producties plannen we:

L'ELISIR D'AMORE – Gaetano Donizetti

Voorjaar 2021- samenwerking tussen Opera Zuid, Nederlandse Reisopera en De Nationale Opera

Muzikale bewerking: Pedro Beriso/ Muzikale leiding: Enrico Delamboy/ Regie: Marcos Darbyshire / Scenografie: Amber van den Hoeck/ Kostuums: Luis Carvalho/ Belichting: Glen D'haenens / CAST: Julietta Aleksanyan, José Romero, Martin M'Keze, Sam Carl, Bibi Ortjens.

Een verhaal over liefdesdrankjes, onbeantwoorde liefde, oplichters, hoop, verlangen en verdriet: kortom een romantische komedie 'avant la lettre'. In een nieuwe bewerking speciaal gecreëerd door Opera Zuid- i.s.m. Nationale Opera en Nederlandse Reisopera - wordt *L'Elisir D'Amore* van Gaetano Donizetti een eigentijdse komedie met jonge zangers, een nieuw muzikaal arrangement en een spannende publieksopstelling. Dit alles vormt de ingrediëntenlijst voor deze opera-productie waarin de onbeantwoorde liefde van Nemorino voor Adina centraal staat.

Deze opera vol intriges, mislukte communicatiepogingen, rijkelijk vloeiende wijn, en vooral veel liefdesperikelen, vormt de basis voor opera in een nieuw jasje. Opera Zuid wil met deze productie een vernieuwend concept brengen, aangepast aan corona omstandigheden, maar met de focus op kwaliteit van de beleving. We ontwikkelen een vorm die zich steeds aanpast aan de op dat moment geldende maatregelen.

Opera Zuid initieert met deze productie een eerste stap in de verdere structurele coproductie met De Nationale Opera en de Nederlandse Reisopera en biedt hiermee tevens een unieke kans voor jonge artiesten in het kader van ons talentontwikkelingsbeleid i.s.m. de Nationale Opera Studio.

ROMÉO ET JULIETTE – Charles Gounod

Najaar 2021

Muzikale Leiding: Philipp Pointner/ Regie: Julien Chavaz / philharmonie zuidnederland / Scenografie Anneliese Neudecker, Kostuums Sanne Oostervink, Belichting Paul van Laak
cast: Juliette: Anna Emelianova, Roméo: Peter Gijsbertsen, Stéphano: Maria Warenberg, Mercutio: Edwin Fardini, Getrude Raphaele Green, Gregorio: Martin M'Keze, Tybalt: Erik Slik, Benvolio: Jacques de Faber, Paris: Rick Zwart, Frère Laurent Huub Claessens e.e.

Er zijn veel versies van de tragische liefdesgeschiedenis van Romeo en Julia, maar de opera die Charles Gounod in 1867 schreef, is ongetwijfeld één van de meest psychologisch scherpe romantische lezingen van het verhaal. Gounod richt zich met maar liefst vier verrukkelijke duetten op de persoonlijke gevoelens en intieme leefwereld van de jonge geliefden.

Opera Zuid kiest met de succesvolle Zwitserse regisseur Julien Chavaz en de jonge Oostenrijkse dirigent Philipp Pointner wederom voor een frisse blik op een klassiek verhaal.

Roméo & Juliette gaat in november 2021 bij onze partner Theater aan het Vrijthof (Maastricht) in première, en zal daarna een maand lang toeren door Nederland.

2.4 Bedrijf en organisatie

2.4.1 Governance

Bij Opera Zuid moet iedere medewerker, voor of achter de schermen, in een gezonde, veilige, prettige en inspirerende omgeving kunnen werken, waar werknemers gewaardeerd worden om hun kwaliteiten, die waardering ook terugzien in een eerlijke beloning, met voldoende mogelijkheden voor de toekomst.

Het creëren en onderhouden van een cultuur van integriteit en onafhankelijkheid bij bestuurder en toezichthouders en via hen bij alle medewerkers van het gezelschap, vereist wederkerige openheid en transparantie en een sfeer van veiligheid. De vertaling van integer en onafhankelijk handelen wordt vastgelegd in duidelijke regels die op iedereen van toepassing zijn.

Opera Zuid onderschrijft en past de acht principes en aanbevelingen van de code toe omdat deze een noodzakelijk normatief kader bieden. Tegelijkertijd biedt de code een instrument voor het inrichten van professioneel en betrouwbaar bestuur en toezicht. De code draagt tevens bij aan transparante communicatie en vertrouwen.

Waarde scheppen voor en in de samenleving

1. *Realiseren van maatschappelijke doelstellingen door culturele waarde te creëren*

Door toegankelijke en hoogwaardige programmering en zorg voor educatie, participatie en talentontwikkeling, geven we culturele waarde door aan een nieuwe generatie. Opera Zuid ontwikkelt lokale, regionale en landelijke opera-initiatieven waarmee het draagvlak wordt versterkt bij een steeds diverser publiek. Ook als talentontwikkelaar en als culturele werkgever creëren we maatschappelijke waarde.

Ook tijdens de waanzinnig moeilijke corona-periode is dit principe voor ons steeds leidend gebleven. Al onze programma-keuzes werden in het licht van dit belang gewogen. Met onze partners en belanghebbenden werden deze maatschappelijke en artistieke doelstellingen en keuzes steeds nauwgezet gedefinieerd. Onze aangepaste programmering voor 2020 getuigt hiervan.

2. *Toepassing van de principes van de Governance Code Cultuur*

Opera Zuid past de principes en aanbevelingen van de Governance Code cultuur 2019 toe. Opera Zuid kent een Raad-van-Toezicht (RvT) model, waarin bestuur en RvT duidelijke taken en verantwoordelijkheden hebben ten aanzien van het naleven van de Code. Gezien de grote dagelijkse operationele betrokkenheid van het bestuur en het grote aantal externe stakeholders heeft dit model voor Opera Zuid voordelen boven het bestuursmodel.

Integriteit

3. Integer handelen van bestuurders en toezichthouders

We implementeren dit principe door:

- Het uitleggen, benadrukken en naleven van de gedragscode voor alle medewerkers;
- Aanwezigheid van een vertrouwenspersoon;
- Organiseren van ten minste één bijeenkomst per jaar waarin alle medewerkers rechtstreeks met de RvT kunnen spreken
- Transparante wervingsprocessen van RvT leden inclusief screening op mogelijke belangenverstrengeling;
- Niet-deelname aan besluitvorming indien er sprake zou zijn van tegenstrijdig belang. In dit verslagjaar is er geen sprake geweest van belangenverstrengeling of tegenstrijdig belang.

4. Rol en verdeling van taken van bestuurders

Opera Zuid heeft een Stichting als rechtsvorm en wordt bestuurd door de Intendant, die voorzitter is van het managementteam. Alle functies kennen een functieomschrijving waarin verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn omschreven. Verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het Bestuur en RvT zijn vastgelegd in de Statuten en RvT-/Directiereglement en Procuratieregeling. Jaarlijks zijn er zes formele RvT-vergaderingen in aanwezigheid van de bestuurder waar afspraken schriftelijk worden vastgelegd in de notulen, daarnaast is er regelmatig overleg tussen het managementteam en de RvT en is er een tweewekelijks overleg met de bestuurder en voorzitter.

In 2020 sloot Opera Zuid zich aan op het wetsvoorstel 'Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid' ingediend op 8 april 2020 (en aangenomen op 16-4-2020), waarbij de mogelijkheden tot uitstel van aandeelhoudersvergaderingen en ledenvergaderingen worden verruimd. Verder wordt virtueel vergaderen toegestaan, ook als de statuten dit niet toelaten. Stemmen via elektronische communicatiemiddelen wordt hierdoor ook mogelijk. De Statuten van Opera Zuid (cfr. Artikel 11.10) laten voldoende ruimte om rechtsgeldig digitaal te vergaderen.

De RvT wordt voorafgaand aan elke vergadering (zes keer per jaar) door de bestuurder en de controller van Opera Zuid voorzien van financiële informatie. Daarin zijn de exploitatiebegroting/prognose, de voortgang van projecten, liquiditeit en dergelijke meer verwerkt. Deze informatievoorziening is gebaseerd op vaste afspraken en geeft gelegenheid voor vergelijking per periode. Op periodieke basis, eens per maand, vindt overleg plaats tussen de controller en het lid van de RvT belast met financiën. Dit overleg staat in het teken van bewaking van de administratieve organisatie en vastlegging. De uitkomsten worden aan de RvT gerapporteerd. Eenzelfde overleg vindt twee wekelijks plaats tussen de intendant-bestuurder en de voorzitter van de RvT. Dit overleg staat in het teken van algemene zaken binnen het gezelschap en strategie. Ook dit wordt binnen de

RvT teruggekoppeld. Op onderscheiden terreinen wordt de RvT geïnformeerd zodra de ontwikkelingen daar aanleiding toe geven. De RvT houdt zichzelf op deze manier op de hoogte van de huidige gang van zaken binnen Opera Zuid, waardoor zij haar taak kan vervullen. Het vertrouwen in de samenwerking tussen RvT en bestuurder is zodanig dat ieder zich vrij kan voelen gevraagd en ongevraagd te adviseren en om advies te vragen.

Zorgvuldig bestuur

5. Verantwoordelijkheid bestuur en dagelijkse leiding

Het Bestuur van Opera Zuid heeft als taak haar maatschappelijke rol te realiseren binnen de met de subsidiënten bepaalde kaders. Indien er sprake is van andere artistieke en zakelijke afwegingen of belangen dan die van de subsidiënten, of medewerkers, wordt hier overleg over gevoerd met de desbetreffende persoon of subsidiënten. In het schema formele overlegstructuren staat beschreven welke periodieke overleggen er binnen Opera Zuid plaatsvinden.

overleg	voorzitter	notulen	deelnemers	onderwerpen	frequentie
Terugkerende overleggen					
Raad van TOEZICHT	Voorzitter RVT	Management Assistent	Leden RVT / Intendant, Controller	Strategie van en toezicht op het gezelschap	6 x per jaar
Management Team overleg	Intendant	Hoofdpubliekswerking	Intendant, Hoofdpubliekswerking & commercie, Controller, Management Assistent	Beleid / Lopende en volgende seizoenen	1 x per week
Uitvoerend overleg	Uitvoerend Producent	Productie Assistent	Productie/ Bibliotheecaris/ Marketing & Communicatie / Hoofd kostuum/ Techniek/ Facilitair	Voortgang lopende producties en productieoverstijgende gezelschapzaken	1 x per 3 weken
Marketing en communicatie overleg	Hoofdpubliekswerking & commercie		Hoofdpubliekswerking & commercie, Hoofdmarketing en marketing medewerker	Marketinggerelateerde onderwerpen	1 keer per week
Productie overleg	Uitvoerend Producent	Productieleider	productiebetrokken medewerkers Opera Zuid plus externe medewerkers en Artistiek Team	productiegeleeteerde onderwerpen	1x per week (in productie periode)
Gezelschaps vergadering	Intendant	Office manager	allen	Informatie verstrekking omtrent Beleids- en kunstenplan / stand van zaken van het gezelschap	2x per jaar

De interne informatievoorziening op operationeel niveau vindt plaats via permanent overleg tussen de medewerkers onderling en met het management. Periodiek vindt er personeelsoverleg plaats. Dit wordt op hoofdpunten gedocumenteerd. Maandelijks vindt financiële rapportage plaats aan directie en Raad van Toezicht. Afstemming met de Raad van Toezicht vindt plaats informeel op ad hoc basis en formeel middels 6 bijeenkomsten tussen Raad van Toezicht en bestuurder. Hiervan wordt verslag gelegd. Externe informatievoorziening aan subsidienten vindt plaats na goedkeurende verklaring door de accountant. De accountant doet hiervan verslag tijdens de voorjaarsvergadering van de Raad van Toezicht.

De interne informatievoorziening en de financiële administratie wordt geborgd door een geautomatiseerd systeem. ICT en toezicht op functioneren van de Cloud-omgeving is uitbested.

Het bestuur gaf in 2020 onder meer vorm aan zijn professionele ontwikkeling door inschakeling in en voortdurende informatiedeling met (inter)nationale operadirecties over de omgang met de talloze facetten van crisismanagement, specifiek voor de cultuursector en het operabedrijf. Expertise-uitwisseling met internationale collega-bestuurders uit heel Europa via aansluiting bij Opera Europa was en is daarbij een uitstekende tool.

6. Het bestuur: omgang met mensen en middelen

Zorgvuldigheid en verantwoord omgaan met mensen en middelen betekent vooral sturing op continuïteit en efficiency en de zorg voor een veilige werkomgeving. Speciaal punt van aandacht is vooral de verhouding tussen werkdruk en passende beloning. De bestuurder hanteert een strakke sturing op budgetten en liquiditeit en past gerichte risicobeheersing en controle toe.

Binnen het huidige arbeidsreglement zijn onder andere afspraken vastgelegd over de beoordeling en beloning, de toepassing van de loonschalen (BBRA) en de werktijdenregeling. Opera Zuid biedt een winter- en zomerstop aan ter compensatie van meerwerk tijdens productiepieken. We willen de nieuwe medewerkers aan ons binden middels vaste contracten en ruimte bieden voor individuele ontwikkeling en scholing.

Via onze arbeidvoorwaardenregeling borgen we codes rond gedrag en integriteit. Alle medewerkers van Opera Zuid, zowel vaste medewerkers als freelancers, kunnen bij alle zorgen, vragen, lastige situaties en vermoedens of meldingen van ongewenst en/of ongepast gedrag, terecht bij een van de directie onafhankelijke vertrouwenspersoon.

Goed toezicht

7. Rol van Raad van Toezicht

Dit principe krijgt aldus vorm:

- De rol van de Raad is zowel toezichthoudend als adviserend;
- De RvT fungeert als werkgever van de Algemeen Directeur/Intendant, volgt de regels ten aanzien van de gesprekscyclus en legt verslagen vast;
- De RvT bespreekt ieder jaar haar eigen functioneren, eens in de drie jaar vindt dit plaats onder externe begeleiding.
- De jaarrekening, het jaarverslag en andere financiële rapportages worden voorzien van een onafhankelijke, rechtsgeldige accountantsverklaring.

De toezichthoudende taak van de RvT vraagt om voldoende afstand tot de organisatie en haar bestuur enerzijds, tegenover voldoende betrokkenheid en kennis van (het functioneren van) de organisatie anderzijds. Een goede balans daartussen borgt een wederzijds vertrouwen waarin de taken volledig integer kunnen worden uitgevoerd. De taak als adviseur vraagt om een meer informele benadering, zonder dat die op gespannen voet komt te staan met de toezichthoudende taak en de rol als werkgever. De laatste dient op zakelijke wijze te worden uitgevoerd, met oog voor de belangen van de

organisatie en haar personeel. De RvT en het bestuur zijn zich er doorlopend van bewust dat ieders rol in het teken staat van een correct, compliant en succesvol functioneren van Opera Zuid, met respect voor ieders belang daarin.

8. Samenstelling, deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid van de Raad.

De werving van de leden van de RvT gebeurt via een openbare procedure, op basis van een profiel waarbij belang wordt gehecht een diverse samenstelling qua competenties, werkervaring, woonplaats, leeftijd, gender en culturele achtergrond. Binnen de RvT bestaan de volgende functies: voorzitter, vicevoorzitter, secretaris, penningmeester en algemene leden. Daarnaast bestaan er twee commissies, de financiële commissie (audit) en de remuneratie/benoemingscommissie.

De RvT streeft naar een goede opbouw en verhouding in leeftijd, gender en achtergrond, van haar leden. De RvT reflecteert hiermee grondig op de principes van diversiteit en inclusie wat ook ter sprake komt bij de evaluatie van de Raad. In zijn samenstelling zorgt de RvT er steeds voor dat alle zakelijke, bestuurlijke en artistiek benodigde deskundigheid vertegenwoordigd is. Voor de Raad is vertegenwoordiging vanuit de provincies Noord-Brabant en Limburg, gezien de spreidingsopdracht van Opera Zuid, essentieel. De profielen daarvoor zijn adequaat beschreven en zijn de leidraad voor het opvullen van vacatures. Een professionele houding van de individuele leden van de RvT staat garant voor onafhankelijkheid en het voorkomen van ongewenste belangenverstrengeling. Nieuwe leden worden voorafgaand van hun aantreden voorzien van de benodigde informatie en stukken om een vliegende start mogelijk te maken. Tot de introductie hoort een persoonlijk gesprek met de voorzitter van de RvT, naast een uitgebreide kennismaking met de voltallige RvT. Daarna volgt een kennismaking met het bestuur en de werkomgeving van het gezelschap.

Het rooster van aftreden ziet er als volgt uit (XX betekent niet herbenoembaar):

		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
De heer G.H. Hoefsloot	2010		XX								
De heer C.J.N.M. Jacobs	2010	XX									
De heer M. Heuvelmans	2013		X				XX				
De heer L.B. Langevoort	2017		X				XX				
Mevrouw E. Blanksma- v.d. Heuvel	2018			X				XX			
Mevrouw G. Stratemans AA	2019				X				XX		
De heer A. van Dijk	2020					X				XX	
Mevrouw S.A. Goetgeluk	2021						X				XX

2.4.2 Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht

In het jaar 2020 bestond het Bestuur van Opera Zuid uit:

- **Waut Koeken**, Intendant vanaf 2017.

De Raad van Toezicht van Opera Zuid was in het jaar 2020 als volgt samengesteld:

Drs. G.H. Hoefsloot, voorzitter vanaf 16-06-2010.

Functies:

- Lid Raad van Commissarissen Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) BV;
- Voorzitter Raad van Commissarissen Altera Vastgoed NV;
- Voorzitter Raad van Commissarissen Tilburg Bastianen Groep BV.

Drs. C.J.N.M. Jacobs, vicevoorzitter vanaf 14-10-2010.

Functies:

- Voorzitter Raad van Toezicht Festival Musica Sacra;
- Lid Raad van Toezicht Bureau Europa Maastricht;
- Lid Bestuur Stichting Brightland Creations;
- Lid Bestuur Stichting Personeel Spaarbank Maastricht;
- Adviseur transformatie stichting Engeln – Gevekefonds

Mw. G.M.J.M. Stratermans AA, penningmeester 24-10-2019

Hoofdfunctie:

- Accountant ZIJ-SPAN B.V.

Nevenfunctie:

- Lid Raad van Toezicht Huis voor de Kunsten Limburg

Dhr. mr. J.F.M. Heuvelmans, secretaris vanaf 16-05-2013.

Hoofdfunctie:

- Advocaat, BG.legal

Nevenfuncties:

- Voorzitter Bedrijven Overleg Regio Tilburg
- Bestuurslid VNO-NCW Midden-Brabant
- Lid Raad van Advies Unipartners Tilburg
- Lid Raad van Toezicht Fonds Spiegelglas
- Lid KoBra Tilburg

Dhr. mr. L.B. Langevoort, lid vanaf 01-07-2017.

Hoofdfuncties:

- Intendant der Kölner Philharmonie;
- Directeur KölnMusik GmbH;
- Directeur AchtBrücken GmbH.

Nevenfuncties:

- Lid Kuratorium European Academy of Sciences and Arts, Salzburg;

- President European Concert Hall Organisation, Brussel;
- Lid Beirat Deutsche Orchester Stiftung, Berlijn;
- Lid Beirat Dirigentenforum Deutsche MusikRat Projekt GmbH, Bonn;
- Vice-voorzitter Deutsche Konzerthauskonferenz;
- Lid Beirat Junge Deutsche Philharmonie, Frankfurt;
- Lid Raad van Toezicht Liz Mohn Kultur- und Musikstiftung, Berlijn/Gütersloh;
- Lid Kuratorium Rheinland Common Purpose Deutschland GmbH, Keulen;
- Lid Kuratorium Ensemble Musikfabrik, Köln;
- Lid Kuratorium Landes Jugend Ensembles der Landesmusikrat NRW, Düsseldorf;
- Voorzitter Beirat Kultur City Marketing Köln e.V., Köln;
- Lid Kuratorium KölnAlumni – Universität zu Köln;
- Lid Beirat Kuratorium KölnMusik e.V., Köln;
- Penningmeester Raad van Toezicht ON – Neue Musik Köln e.V., Köln;
- Voorzitter Kuratorium Orchesterakademie GürzenichOrchester Köln, Köln;
- Voorzitter Raad van Toezicht Planet Kultur e.V., Köln;
- Lid van Kuratorium Verein der Freunde und Förderer der Rheinische Musikschule, Köln;
- Lid raad van Toezicht Zentral Dombau-Verein Köln.

Mevr. E. Blanksma, lid vanaf 01-11-2018

Hoofdfunctie:

- Burgemeester van Helmond

Nevenfuncties:

- Lid Adviescommissie geschilbeslechting prestatieafspraken Woningwet
- Voorzitter Raad van Toezicht NIBUD (Nationaal Instituut budgetvoorlichting)
- Voorzitter Stichting toetsing verzekeraar
- Lid Raad van Toezicht DITSS (Dutch Institute for Technology, Safety & Security)
- Lid Raad van Bestuur Vlaams-Nederlands Huis deBuren
- Lid Nationaal Comité Veteranen dag

Dhr. A. van Dijk, lid sinds 28-05-2020

Hoofdfunctie:

- Directeur Raad en Daad – Kunst en Cultuur in transitie

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht Kunstloc Brabant (sinds 2019)
- Lid Raad van Toezicht Cultuurmijn Oost (sinds 2015)
- Adviseur Cultuurnota 2017-2020 en 2021-2024, Gemeente Utrecht
-

Dhr. ir. H.P.M. Kivits, ere-voorzitter

2.4.3 Diversiteit en Inclusie

Opera Zuid gelooft in opera van en voor iedereen. We vinden het van cruciaal belang om opera zo breed mogelijk te kunnen delen. Om dit doel na te streven voert Opera Zuid een beleid rond diversiteit en inclusie aan de hand van de handreikingen van de Code.

Vanuit haar missie wil Opera Zuid opera bereikbaar maken voor iedereen. Wij willen onze kunst met zoveel mogelijk delen, ongeacht achtergrond, afkomst, gender, opleidingsniveau, leeftijd of financiële draagkracht. Ons hele beleidsplan is van dit streven doordrongen. Toegankelijkheid, nabijheid en herkenbaarheid staan centraal. De voorbije periode werkten wij een diversiteitsbeleid uit rond de vier P's. In 2019 begonnen we met de vijf stappen van de nieuwe code. In 2020 werkten we zoveel mogelijk verder aan stap vier, het vertalen van ons huidige beleid in een actieplan voor de toekomst. Hieronder wordt onze visie en implicatie van de code Diversiteit en Inclusie kort geschetst:

Personeel Bij de samenstelling van artistieke teams en cast en crew, houdt Opera Zuid geen enkele rekening met andere factoren dan artistiek profiel, vakkennis en de muzikale vereisten en typering van zangpartijen. Aspecten als afkomst, nationaliteit, geaardheid, overtuiging, geloof, gender e.d. worden expliciet buiten de artistieke deliberatie gehouden. Leeftijd speelt enkel een rol voor zover deze met ervaring en ontwikkeling te maken heeft; geslacht speelt enkel een rol bij de vereisten van de zangpartij. Opera Zuid streeft bewust een grote differentiatie in nationaliteiten en achtergrond na. In werving- en selectieprocedures wordt expliciet rekening gehouden met factoren die gelijke kansen kunnen beïnvloeden. Het streven van Opera Zuid om een afspiegeling te vormen van de samenleving en om culturele diversiteit ook bij de samenstelling van ons vaste team maximaal na te streven wordt nadrukkelijk vermeld in vacatureteksten.

Programmering Bij de programmering leggen wij de nadruk op de universeel herkenbare thema's van opera in een zo divers mogelijke titelkeuze. We focussen op fysieke, financiële en inhoudelijke toegankelijkheid. Door randprogrammering verruimen we ons bereik; met community-opera's maken we opera van en voor iedereen. We bieden toegankelijke achtergrondinformatie (gratis programmaboekjes en inleidingen) en toonmomenten, workshops en concerten op onverwachte locaties als kroegen en festivals. Met Opera op de Parade bieden we jaarlijks een unieke, voor iedereen gratis toegankelijke totaalbeleving.

Publiek en Partners De grootste uitdaging voor een reizend gezelschap zijn de verschillen in demografische contexten van de diverse steden waar we spelen. Dit vergt nauwe samenwerking met de theaters om binding met de lokale omgevingscontext te krijgen. Voor Opera Zuid zijn publiekswerking en participatie quasi synoniem. Daarbij leggen wij een sterke focus op het bereiken van mensen die niet eerder, om welke reden dan ook, in aanraking kwamen met cultuur en opera. We zoeken daarbij samenwerking met partners als Cultuur-Inclusief, Trajekt, Buurtnetwerk Malpertuis of Adelheid+Zina. Voor ons participatiebeleid werken we ook samen met philharmonie zuidnederland (bijv. De Klanken van Noordwest). Onze huisvesting in de Maastrichtse wijk Malpertuis groeide uit tot een ontmoetingsplek voor de hele buurt, waar mensen op spontane wijze met opera in

aanraking komen, waar de voedselbank thuis is en waar bijeenkomsten, repetities en optredens plaatsvinden.

De corona-crisis is natuurlijk bijzonder disruptief geweest voor de uitvoering van onze plannen. Toch bleef Opera Zuid haar commitment aan de culturele codes en met name de code rond diversiteit en inclusie steeds centraal staan in ons denken en handelen. Wij hopen dat al onze prestaties in 2020 hier getuigenis van afleggen.

2.4.4 Fair Practice en werkgeverschap

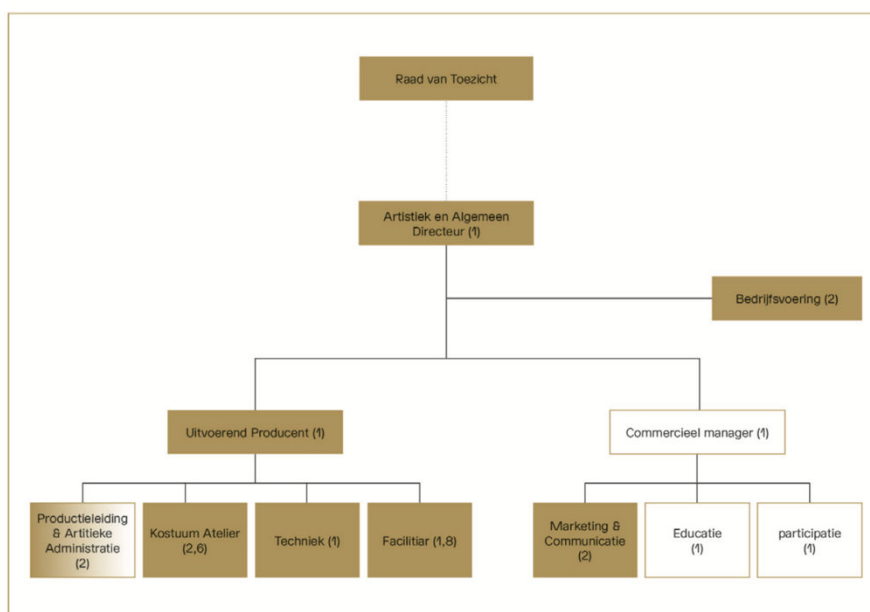
Zoals in de inleiding van dit verslag aangestipt, waren de principes van fair practice voor Opera Zuid leidend in ons beleid gedurende de moeilijke corona-periode. Sleutelwaarden als solidariteit, financiële zekerheid, duurzaamheid en transparantie stonden daarbij centraal. Financiële compensaties en garanties voor zzp'ers en freelance kunstenaars hadden onze voortdurende aandacht. We hebben ons op geen enkel moment beroepen op "overmacht"-clausules in contracten maar zijn voortdurend blijven zoeken naar manieren om zzp'ers en freelancers aan de slag te houden en onze rol te blijven spelen in het in stand houden van de keten, van theatertechnici tot jonge zangers.

Als werkgever en opleider van (inter-)nationaal talent neemt Opera Zuid haar rol en taak inzake Fair Practice zeer serieus. De afgelopen jaren werden op dit vlak reeds grote stappen gezet, onder meer door een nieuwe arbeidsvoorwaardenregeling, een directe en open interne communicatie en het aanstellen van een vertrouwenspersoon. In 2020 zijn we begonnen te werken met een preventie-adviseur en konden we waar nodig eerste verbeteringen aanbrengen in de arbeidsvoorwaarden. We deden aan zelfevaluatie en lieten ons ook extern monitoren door het bureau Sirm (Strategies in regulated markets). In het najaar van 2020 voerden we ook een salarisbenchmark uit. Hieruit bleek dat de toegepaste salarisschalen zich juist verhouden tot vergelijkbare organisaties in onze sector. De belangrijkste verbeterpunten voor de toekomst blijven het aanpakken van de hoge werkdruk en het structurele overwerk in delen van de organisatie.

2.4.5 Personeel en organisatie

Opera Zuid werkte de afgelopen periode met succes aan de transitie tot productiegericht gezelschap. Bedrijfsprocessen werden geoptimaliseerd en efficiëntie winsten werden geboekt door het stroomlijnen van onze werking vanuit productieprocessen. De focus werd volledig gericht op onze kernactiviteit; het produceren van operaproducties. We stellen tevreden vast dat het belevingsverschil en scheiding tussen kantoor- en productiepersoneel nagenoeg verdwenen is. Tijdens dit transitietraject hebben mensen Opera Zuid verlaten maar zijn er ook nieuwe, jonge mensen toegetreden. Zij vormen het nieuwe productiehart van de organisatie. Bijgaand organogram schetst het plan voor onze huidige formatie.

Organogram voor 2021

Het jaar 2020 vormde een overgangsjaar op weg naar de nieuwe kunstenplanperiode. Het was van groot belang de betrokkenheid van de (nieuwe) medewerkers te koesteren gedurende het traject naar de nieuwe toekomst. Vooruitlopend op goedkeuring van onze plannen voor het nieuwe kunstenplan voorzagen we vanaf 2021 ruimte voor investering in de noodzakelijke versterking van de basiscapaciteit van de organisatie en verlaging van de werkdruk. We hebben hier in 2020 reeds een start mee kunnen maken door het werven van een manager publiekswerking en commercie.

Vanaf 2021 is er meer ruimte voor talentontwikkeling voor het eigen personeel door het creëren van doorgroeimogelijkheden en opleidingsfaciliteiten. We komen hiermee tegemoet aan Fair Practice.

Naast de zorgen voor ons vaste personeel is ook de financiële situatie van de cast en crew een grote verantwoordelijkheid voor Opera Zuid. Na het wegvallen van producties en tournees hebben we ook alle freelancemedewerkers en zzp'ers kunnen compenseren voor inkomstenderving en hebben we vervolgens zoveel mogelijk gebruik gemaakt van hun diensten in onze vervangende online-programmering (artistieke teams, zangers, technische crew).

De huidige COVID-19 crisis heeft de organisatie weliswaar zwaar onder druk gezet en mentaal belast, maar mede door de ondersteuning middels de Regeling Aanvullende Ondersteuning Culturele en Creatieve Sector COVID-19 (RAOCCC) door het ministerie OCW is de continuïteit verder gewaarborgd.

2.5 Financiën

Opera Zuid heeft het coronajaar 2020 goed kunnen doorstaan door tijdig in te spelen op de voortdurend wijzigende omstandigheden. De in de loop der jaren opgezette flexibele structuur van produceren heeft ertoe geleid dat we gedurende het coronajaar toch producties hebben kunnen brengen, zij het zonder direct publiekcontact maar mét nieuwe, digitale distributiekanaalen.

Voorts zijn we ondersteund door het Ministerie OCW voor een bedrag van € 222.000 uit het eerste steunpakket. We hebben dit pakket voor het grootste deel aangewend voor een investering in licht- en geluidsvoorzieningen ten behoeve van film- en streamingfaciliteiten zowel om onze actuele werking corona-veilig te kunnen verderzetten alsook om in toekomstbestendigheid van ons bedrijf en onze keten te voorzien.

Gelet op het (voordelige) financiële resultaat van de annulering van de voorjaarsproductie door niet-uitgaven, de continuering van de volledige subsidie alsmede de vooruitbetaling hiervan door OCW en de collectieve oproep tot solidariteit binnen de samenleving en de culturele sector in het bijzonder, heeft Opera Zuid doen besluiten geen beroep te doen op de ondersteuningsmaatregelen door ministeries van Sociale Zaken en Economische Zaken.

2.5.1 Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat voor 2020 bedraagt € 219.808, een verbetering van € 213.744 ten opzichte van 2019 en € 244.170 hoger dan begroot. Dit kan als volgt worden verklaard.

In de activiteitenlast werden beduidend minder kosten gerealiseerd door het wegvallen van de productie *A Midsummer Night's Dream* in het voorjaar en het wegvallen van de tournee in het najaar. Daar tegenover stonden hogere kosten in de najaarsproductie *La voix humaine/L'heure espagnole* door de film- en streamingactiviteiten. Verder vond compensatie plaats van aangegane verplichtingen voor de afgelaste 2021 productie *Das Liebesverbot*.

De vrijval in activiteitenlast werd vrijwel geheel tenietgedaan door het wegvallen van alle publieksinkomsten. Er werden wel extra inkomsten verworven door het uitvoeren van activiteiten voor derden (o.a. festival Aix-en-Provence).

De beheerlasten kwamen hoger uit dan begroot door hoge uitgaven voor ventilatie en andere aanpassingen vanwege COVID-19 maatregelen. Verder kwamen de marketing kosten hoger uit door extra publiciteit rondom de online-activiteiten. Het personele deel van de beheerlasten lag op het niveau van de begroting.

Per saldo hielden de kosten en opbrengsten uit reguliere bedrijfsuitoefening elkaar redelijk in evenwicht. Het hoge positieve resultaat wordt veroorzaakt door de opbrengst uit het 1e steunpakket RAOCCC van het ministerie OCW (€ 222.000). Van deze subsidie werd een bedrag van € 186.101 aangewend voor de investering in ons huistheater. De inrichtingseisen van het ministerie OCW staan niet toe deze subsidie in mindering te brengen op de investering. Ook werd voor € 29.583 kosten gemaakt voor projecten die

zijn opgestart in 2020 maar waarvan de opvolging en realisatie verplaatst moest worden naar 2021 vanwege de COVID-omstandigheden (*Buurt Opera Malpertuis* en *Het Lijflied*). Deze kosten vallen in 2021 vrij ten laste van het resultaat.

2.5.2 Liquiditeitspositie

De liquiditeit blijft een punt van aandacht binnen Opera Zuid maar laat een gestaag stijgende lijn zien. De liquiditeitsondersteuning door eerdere uitbetaling van subsidie door de provincie Noord-Brabant en de extra bevoorschotting door het Ministerie van OCW zijn niet langer nodig.

Het 1e steunpakket van het Ministerie OCW (€ 222.000) is vrijwel geheel benut om investeringen in ons huistheater te financieren. De verbeterde voorzieningen maakten het mogelijk om onze najaarsproductie vanuit onze eigen studio te kunnen registreren en live te streamen.

De realisatie van de verkoop van ons onroerend goed in 2021 zal een stevig fundament gaan leggen onder de verdere financiële doorontwikkeling van Opera Zuid en een grote bijdrage leveren aan de continuïteit van de organisatie.

Noodzakelijke investeringen zullen we echter moeten financieren in samenwerking met andere partijen. Uit de reguliere exploitatie kunnen deze middelen niet worden vrijgemaakt.

2.5.3 Eigen vermogen

Ultimo 2020 bedraagt het eigen vermogen van Opera Zuid € 295.691 opgebouwd uit een vrij ter beschikking staande algemene reserve van € 75.005, een bestemmingreserve RAOCCC van € 178.347 en bestemmingsfondsen ten bedrage van € 42.339. De solvabiliteitsratio (eigen vermogen/totale vermogen) bedraagt 51%. Dit is een sterke verbetering ten opzichte van vorig jaar (2019: 11%), naast het jaarresultaat mede veroorzaakt door verdere afbouw van de bevoorschotting door OCW en de provincie Noord-Brabant. De bestemmingsreserve wordt gedurende de kunstenplanperiode 2021-2024 afgebouwd ter dekking van de afschrijvingskosten op de investering in het huistheater uit 2020.

2.5.4 Eigen inkomsten

De eigen inkomsten kenden in 2020 een terugval van 75% ten opzichte van de begroting door het volledig wegvallen van alle publieksinkomsten. Gelukkig waren er ook lichtpunten:

- De inkomsten uit sponsoring en giften lieten een stijging zien
- We genereerden meer indirecte inkomsten door het verrichten van activiteiten voor derden

De eigen inkomstennorm voor culturele instellingen (totaal eigen inkomsten/totaal structurele subsidies) bedroeg in het verleden 23,5%. In 2019 genereerde Opera Zuid nog een eigen inkomstenpercentage van 28%. Het jaar 2020 sluit af met een eigen inkomstenpercentage van 7%.

2.5.5 Ondernemerschap

Het cultureel ondernemerschap is sterk verweven met de dagdagelijkse manier van werken van Opera Zuid en loopt als DNA door al onze activiteiten. Om onze draagkracht te versterken en onze zichtbaarheid te vergroten zoeken we voortdurend de samenwerking op met andere partijen (zie ook 2.2.4 en 2.2.5). Niet alleen biedt dit de mogelijkheid om ruimhartiger te produceren, het vergroot tevens onze maatschappelijke relevantie. Om de communicatie hierover beter naar het voetlicht te brengen is de organisatie versterkt met de manager publiekswerking en commercie. Deze positionering biedt ook meer kansen om onze verbeterde bekendheid te verzilveren en andere organisaties aan ons te binden. Hiermee willen we een basis leggen voor fondsenwerving en sponsoring.

De eerste vruchten van de verbeterde bekendheid en relevantie hebben we kunnen plukken door de verhuur van onze productie *Die Zauberflöte* aan het Teatro di Palma en het werk van ons kostuumatelier voor De Nationale Opera en het ‘festival Aix-en-Provence’.

2.5.6 Risicoparagraaf

In de jaarrekening 2019 hebben we ruim aandacht besteed aan een pallet van maatregelen die voorhanden zijn in geval van tegenvallende inkomsten. In 2020 hebben we hier uitgebreid gebruik van gemaakt door:

- De totale programmering te heroverwegen;
- Dure producties te schrappen en te vervangen door goedkopere alternatieven (kleine cast, geen koor);
- Voortdurend heroverwegen van aantal uitvoeringen/livestreaming;
- Heralloceren van productiebudgetten ten behoeve van streaming;
- Stilleggen van de maatschappelijke nevenactiviteiten.

De omstandigheden rondom COVID-19 zullen de bedrijfsvoering ook in 2021 blijven beïnvloeden. De aandacht voor het risicomanagement blijft daarom essentieel. Naast de schaal van uitvoerbaarheid van de producties in 2021 zal ook de hoogte van de vergoedingen door de theaters op korte termijn ongewis blijven.

3. Jaarrekening 2020

3.1 Balans per 31 december 2020

ACTIVA	31 december 2020		31 december 2019	
	€	€	€	€
Vaste activa				
Materiële vaste activa				
Gebouwen en terreinen	48.143		51.151	
Vaste bedrijfsmiddelen	263.472		101.061	
	<u>311.615</u>		<u>152.212</u>	
Totaal vaste activa		311.615		152.212
Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	47.920		300.460	
Belastingen en sociale verzekeringen	62.885		46.262	
Overige vorderingen en overlopende activa	59.574		61.863	
	<u>170.379</u>		<u>408.585</u>	
Liquide middelen	100.875		100.003	
Totaal vlottende activa		271.254		508.588
TOTAAL ACTIVA		582.869		660.800
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	75.005		75.005	
Bestemmingsreserve	178.347		0	
Bestemmingsfonds OCW RAOCCC	41.461		0	
Overige bestemmingsfondsen	878		878	
	<u>295.691</u>		<u>75.883</u>	
Langlopende schulden				
Hypothecaire lening	69.915		71.952	
	<u>69.915</u>		<u>71.952</u>	
Kortlopende schulden				
Crediteuren	34.325		108.815	
Belastingen en sociale premies	40.854		1.745	
Overige schulden en overlopende passiva	142.084		402.405	
	<u>217.263</u>		<u>512.965</u>	
TOTAAL PASSIVA		582.869		660.800

3.2 Categoriele exploitatierekening 2020

	Huidig boekjaar	Begroting	Vorig boekjaar
Eigen Inkomsten	€	€	€
Publieksinkomsten binnenland	0	389.900	410.067
Recette	0		13.147
Uitkoop	0		326.931
Partage	0		62.737
Overige publieksinkomsten	0		7.253
Publieksinkomsten buitenland	0	0	47.151
Totale Publieksinkomsten	0	389.900	457.218
Sponsorinkomsten	15.791	13.500	13.500
Vergoedingen Coproduct	31.109	39.716	6.330
Overige Directe Inkomsten	491	15.000	1.500
Totaal Overige Directe Inkomsten	47.391	68.216	21.330
Totaal Directe Inkomsten	47.391	458.116	478.548
Indirecte Inkomsten	71.579	7.500	38.746
Private middelen - particulieren incl. Vriendenvereniging	5.068	5.000	4.515
Private middelen - bedrijven	0	0	0
Private middelen - private fondsen	0	30.000	2.500
Private middelen - goede doelen loterijen	0	0	0
Totale bijdragen uit private middelen	5.068	35.000	7.015
Totaal eigen inkomsten	124.056	500.616	524.309
Baten in natura	0	0	0
Subsidies			
Totaal structureel OCW	1.140.257	1.130.380	1.108.216
Totaal structureel Provincie	668.830	668.830	662.885
Totaal structureel Gemeente	92.054	90.725	90.841
Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
Totaal structurele subsidie	1.901.141	1.889.935	1.861.942
Incidentele publieke subsidies	242.000	0	30.000
Totale subsidies	2.143.141	1.889.935	1.891.942
TOTALE BATEN	2.267.197	2.390.551	2.416.251

Lasten	Huidig boekjaar	Begroting	Vorig boekjaar
Beheerlasten personeel	554.325	555.147	465.019
Beheerlasten materieel	311.474	261.019	246.716
Totaal beheerslasten	865.799	816.166	711.735
Activiteitenlasten personeel	883.623	1.239.254	1.363.721
Activiteitenlasten materieel	295.047	356.493	331.735
Totaal activiteitenlasten	1.178.670	1.595.747	1.695.456
TOTALE LASTEN	2.044.469	2.411.913	2.407.191
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	222.728	-21.362	9.061
Rentebaten/lasten	-2.920	-3.000	-2.997
EXPLOITATIERESULTAAT	219.808	-24.362	6.064

Van het exploitatieresultaat 2020 is een bedrag van € 186.101 besteed aan de investering huistheater. Overeenkomstig de richtlijn van het ministerie OCW is dit subsidiebedrag niet in mindering gebracht op de investering.

PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS	Huidig Boekjaar		Begroting		Vorig Boekjaar	
Specificatie personeelslasten (gemiddelde fte's)						
	€	fte	€	fte	€	fte
1. Waarvan vast contract	675.283	10,65	632.248	9,75	609.681	10,55
2. Waarvan tijdelijk contract	201.662	2,68	168.599	2,60	149.043	2,23
3. Waarvan inhuur	561.002		993.554		1.078.076	
4. Personeelslasten totaal (1+2+3)	1.437.948	13,33	1.794.401	12,35	1.836.800	12,78
Vrijwilligers	aantal		aantal		aantal	
5. Vrijwilligers: fte	0,5		0,5		0,5	
6. Vrijwilligers: personen	2		2		2	

3.3 Kasstroomoverzicht 2020

	2020	2019
I Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	41.461	6.064
Afschrijving materiële vaste activa	46.668	28.538
Mutatie reserveringen	<u>0</u>	<u>0</u>
Brutokasstroom uit operationele activiteiten	88.129	34.601
Mutatie vorderingen	238.206	-44.985
Mutatie kortlopende schulden	<u>-249.177</u>	<u>-103.818</u>
Nettokasstroom uit operationele activiteiten	77.158	-114.202
II Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Netto - investeringen in materiële vaste activa	-206.071	-51.286
Desinvesteringen in materiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-206.071	-51.286
III Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	131.822	0
Aflossing uit langlopende schulden	<u>-2.037</u>	<u>-1.956</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	<u>129.784</u>	<u>-1.956</u>
Mutatie liquide middelen (I-II+III)	872	-167.444
Liquide middelen einde boekjaar	100.875	100.003
Liquide middelen begin boekjaar	<u>100.003</u>	<u>267.447</u>
Mutatie liquide middelen	872	-167.444

3.4 Grondslagen voor de Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld en ingericht in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, die is uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Tevens is rekening gehouden met de voorschriften volgens het Handboek verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 (hierna Handboek OCW).

Beleidsregels toepassing Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 1 januari 2013 van kracht.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van de stichting.

Vergelijkende cijfers

De cijfers voor 2019 zijn waar nodig geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2020 mogelijk te maken.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Het bedrijfsgebouw wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, verminderd met de lineaire berekende afschrijvingen op basis van de geschatte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, verminderd met de lineair berekende afschrijvingen op basis van de geschatte toekomstige gebruiksduur. De afschrijvingslasten komen ten laste van de exploitatierekening. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroom genererende eenheid waartoe het behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de stichting wordt ingedeeld in verschillende reserves.

Algemene reserve

Dit betreft dat deel van het eigen vermogen waar geen specifieke besteding aan is gegeven door derden of de directie.

Bestemmingsreserves

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves is door de directie van de stichting onder goedkeuring van de Raad van Toezicht een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de stichting.

Bestemmingsfonds

Aan deze van het vermogen afgezonderde reserves zijn op voorschrift van het ministerie van OCW, provincie Limburg, provincie Noord-Brabant en de gemeente Maastricht een in de jaarrekening omschreven bestedingsmogelijkheid gegeven. Deze ligt in het verlengde van de doelstelling van de stichting.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATBEPALING**Algemeen**

Het exploitatieresultaat wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd. Baten die worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten worden gewaardeerd tegen de reële waarde, voor zover deze bepaalbaar is. In dat geval worden zodanige baten in de staat van baten en lasten verantwoord.

Lasten worden verantwoord zodra zij voorzienbaar zijn. Aanschaffingen voor decors, kostuums, rekwisieten, belichtingsmateriaal voor de eigen programmering worden verantwoord in het jaar dat de voorstelling wordt opgevoerd.

Subsidies

De structurele subsidies die worden ontvangen ten behoeve van de exploitatie van voortdurende activiteiten worden als baten verantwoord in de exploitatierekening in het jaar waar de toekenning voor geldt. De subsidies worden verantwoord als het aannemelijk is dat deze worden ontvangen en Stichting Opera Zuid de condities voor ontvangst kan aantonen.

Sponsorbijdragen

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft.

Giften

Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. Giften bestaande uit diensten worden in het algemeen niet financieel verantwoord, tenzij dit op geld waardeerbare diensten van bedrijven betreft.

De niet-financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de staat van baten en lasten verantwoord.

Afschrijvingen

Materiele vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

3.5 Toelichting balans per 31 december 2020

ACTIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn als volgt te specificeren:

	Gebouwen en terreinen €	Inventaris en inrichting €	Vaste bedrijfs- middelen €	Totaal €
Stand per 1 januari 2020				
Verkrijgingsprijzen	120.354	12.746	197.960	331.060
Cumulatieve afschrijvingen	<u>69.203</u>	<u>12.746</u>	<u>96.899</u>	<u>178.848</u>
Boekwaarden	51.151	0	101.061	152.212
Mutaties				
Investerings	0	0	206.071	206.071
Desinvesterings	0	0	0	0
Afschrijvingen	-3.008	0	-43.660	-46.668
Cumulatieve afschrijvingen desinvesterings	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	-3.008	0	162.411	159.403
Stand per 31 december 2020				
Verkrijgingsprijzen	120.354	12.746	404.031	537.131
Cumulatieve afschrijvingen	<u>72.211</u>	<u>12.746</u>	<u>140.559</u>	<u>225.516</u>
Boekwaarden	<u>48.143</u>	<u>0</u>	<u>263.472</u>	<u>311.615</u>
Afschrijvingspercentages	2,5%	20%	20-33%	

Per balansdatum is er geen indicatie dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Op het onroerend goed is een hypotheckair recht gevestigd tot zekerheid van de verstrekte hypotheckaire lening ad € 77.000. Het onroerend goed is na balansdatum ter verkoop aangeboden. Het verkoopproces zal in 2021 verder worden geëffectueerd.

Kostuums, decors en rekvisieten van 3 producties liggen opgeslagen in een gehuurde locatie, deze worden niet gewaardeerd.

Vorderingen

Debiteuren	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Debiteuren	47.920	300.460
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0
Saldo debiteuren	<u>47.920</u>	<u>300.460</u>

Dit betreft voor het grootste deel uitgevoerde werkzaamheden voor derden.

Belastingen en sociale verzekeringen	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Omzetbelasting	62.836	46.262
Pensioenen	48	0
	<u>62.885</u>	<u>46.262</u>

Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Waarborgsommen	1.195	1.445
Nog te ontvangen bedragen	8.279	33.694
Vooruitbetaalde kosten	50.100	26.725
	<u>59.574</u>	<u>61.863</u>

Liquide middelen

De liquide middelen per 31 december 2020 zijn als volgt te specificeren:

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Kas	814	497
Van Lanschot Bankiers	0	58.473
Rabobank	97.488	38.461
ING bank	2.573	2.573
	<u>100.875</u>	<u>100.003</u>

De liquide middelen zijn vrij ter beschikking van de stichting.

De lopende rekening bij de Rabobank beschikt over een kredietfaciliteit van € 20.000. Deze faciliteit is in 2020 niet benut.

PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve laat het volgende verloop zien:

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Saldo primo	75.005	45.453
Resultaat lopend boekjaar c.q. voorgaand jaar	219.808	6.064
Dotatie aan Bestemmingsreserve	-178.347	0
Onttrekking aan Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016	0	3.886
Onttrekking aan Bestemmingfonds OCW	0	20.481
	<u>116.466</u>	<u>75.884</u>
T.l.v bestemmingsfondsen	<u>-41.461</u>	<u>-878</u>
Saldo ultimo	<u>75.005</u>	<u>75.005</u>

Het resultaat 2019 werd naar rato toegerekend aan de algemene reserve en de bestemmingsfondsen.

Het exploitatieresultaat 2020 wordt volledig gevormd door het restant subsidie uit de regeling RAOCCC van Het ministerie OCW. De subsidie bedroeg € 222.000.

Op het niet besteed deel van deze subsidie is artikel 2.16 van de regeling op het specifiek cultuurbeleid (Bestemmingsfonds OCW) van toepassing. Het bestede deel van de subsidie ad € 178.347 is op het exploitatiesaldo in mindering gebracht en gedoteerd aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve

Bestemmingsreserve afschrijving huistheater	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Saldo primo	0	0
Dotatie, ten laste van bestemmingsfonds OCW	178.347	0
Saldo ultimo	<u>178.347</u>	<u>0</u>

Ten behoeve van de financiering van de afschrijvingen op investering huistheater in de periode 2021 tot en met 2024 wordt uit de resultaatbestemming een bestemmingsreserve aangehouden ten bedrage van € 178.437.

Onttrekking van de bestemmingreserve vindt plaats overeenkomstig het afschrijvingsplan van toepassing op de investering in het huistheater. Ultimo kunstenplan 2021-2024 bedraagt deze reserve nihil.

Bestemmingsfondsen

De Minister van OCW heeft in de februari-circulaire van 25 februari 2021 bepaald dat de Regeling op het specifieke cultuurbeleid art. 2.16 van toepassing is op het niet-besteeld deel van de subsidie uit hoofde van de Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19 (RAOCCC).

Conform de richtlijnen van de provincie Noord-Brabant wordt een egaliseringsreserve gevormd in de zin van art. 4:72 van de Awb. Deze reserve bedraagt maximaal 10% van de verleende subsidie voor het betreffende boekjaar, met een maximum van 10% van het totaal verleende subsidiebedrag bij vaststelling van de subsidie.

Bestemmingsfondsen	Subsidie 2020	Aandeel	Toerekening Resultaat	Toevoeging Bestemmings- reserve	Saldo 2019	Saldo 2020
Ministerie OCW RAOCCC	222.000	100%	219.808	-178.347	-	41.461
Provincie N-Brabant structureel	350.000	15%	0	0	878	878
Totale structurele subsidie	1.901.141	70%	219.808	-178.347	878	42.339
Totale baten	2.267.197					
Resultaat uit RAOCCC Min. OCW	219.808					

Langlopende schulden

	2020 €	2019 €
<u>Hypothecaire lening Rabobank</u>		
Hoofdsom per 1 januari	77.000	77.000
Cumulatieve aflossingen per 1 januari	3.092	1.212
Restant hoofdsom per 1 januari	73.908	75.788
Opgenomen in boekjaar	0	0
Aflossingen in boekjaar	1.957	1.880
Restant hoofdsom per 31 december	71.951	73.908
Kortlopende deel per 31 december	2.036	1.957
Langlopend deel per 31 december	69.915	71.952
Resterende looptijd > 1 jaar	69.915	
Resterende looptijd > 5 jaar	60.906	

Door de Rabobank is in 2018 een hypothecaire lening verstrekt voor een bedrag van € 77.000 met een looptijd van 25 jaar. De rente over deze lening bedraagt 4,0% per jaar (rentevast-periode van 10 jaar). Het betreft een annuïteitenlening. Het maandelijks termijnbedrag bedraagt € 406,33. Het registergoed aan de Coxstraat te Maastricht dient als zekerheid voor deze lening.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.	31-12-2020 €	31-12-2019 €
Crediteuren	34.325	108.815

Belastingen en sociale verzekeringen

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Loonheffing	40.854	1.550
Pensioenen	0	195
	<u>40.854</u>	<u>1.745</u>

Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Vooruitontvangen subsidie Ministerie van OCW	0	83.333
Vooruitontvangen subsidie provincie Noord-Brabant	0	175.000
Vooruitontvangen subsidie provincie Limburg	0	20.000
Nog te betalen kosten	85.047	69.434
Vooruitontvangen bedragen	18.500	11.000
Reservering vakantiegeld en vakantiedagen	36.501	41.681
Aflossing hypotheek Rabobank	2.036	1.957
	<u>142.084</u>	<u>402.405</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingenOperational leasing

Gedurende het boekjaar 2020 heeft de stichting € 8.429 aan leasebetalingen verantwoord in de exploitatierekening. Het betreft operational leasing van een kopieerapparaat.

Het leasecontract is 28 november 2018 aangegaan voor 72 maanden. Er resteert derhalve nog een looptijd van 47 maanden.

Huur

Er bestaan huurverplichtingen betreffende het pand aan het Malpertuisplein te Maastricht (contract loopt tot 1 juni 2024) en de opslagruimte aan de Francois de Veijestraat te Maastricht (looptijd contract tot 1 augustus 2022).

Het contract wordt, behoudens opzegging, van jaar tot jaar verlengd.

Overzicht verplichtingen	31 december 2020
	€
Verplichtingen ≤ 1 jaar	113.932
Verplichtingen > 1 jaar en < 5 jaar	51.841
Verplichtingen ≥ 5 jaar	0
Totaal	<u>165.772</u>

Niet in de balans opgenomen activa

In 2020 zijn subsidies toegekend in verband met de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024. Het Ministerie van OCW, de provincies Noord-Brabant en Limburg en de gemeente Maastricht hebben voor de jaren 2021 tot en met 2024 structurele subsidies toegekend. Voor het jaar 2021 is voor een bedrag van € 2.517.082 aan subsidies te verwachten, exclusief eventueel nog vast te stellen loon- en prijsbijstellingen.

Voor het boekjaar 2021 heeft het Ministerie van OCW een tweede RAOCCC-subsidie vastgesteld ten bedrage van € 116.200.

Verstrekte zekerheden

Als zekerheid voor de aflossing van de schulden aan kredietinstellingen is een recht van eerste hypotheek gevestigd op de onroerende zaken voor een bedrag van € 77.000.

Het onroerend goed is na balansdatum ter verkoop aangeboden. Het verkoopproces zal in 2021 verder worden geëffectueerd.

3.6 Toelichting exploitatierekening 2020

Exploitatieresultaat Opera Zuid

Het exploitatieresultaat voor 2020 bedraagt € 219.808, een verbetering van € 213.744 ten opzichte van 2019 en € 244.170 hoger dan begroot.

3.6.1. Baten

	Huidig boekjaar	Begroting	Vorig boekjaar
	€	€	€
Eigen Inkomsten			
Publieksinkomsten binnenland	0	389.900	410.067
Recette	0		13.147
Uitkoop	0		326.931
Partage	0		62.737
Overige publieksinkomsten	0		7.253
Publieksinkomsten buitenland	0	0	47.151
Totale Publieksinkomsten	0	389.900	457.218
Sponsorinkomsten	15.791	13.500	13.500
Vergoedingen Coproducent	31.109	39.716	6.330
Overige Directe Inkomsten	491	15.000	1.500
Totaal Overige Directe Inkomsten	47.391	68.216	21.330
Totaal Directe Inkomsten	47.391	458.116	478.548
Indirecte Inkomsten	71.597	7.500	38.746
Private middelen - particulieren incl. Vriendenvereniging	5.068	5.000	4.515
Private middelen - bedrijven	0	0	0
Private middelen - private fondsen	0	30.000	2.500
Private middelen - goede doelen loterijen	0	0	0
Totale bijdragen uit private middelen	5.068	35.000	7.015
Totaal eigen inkomsten	124.056	500.616	524.309
Baten in natura	0	0	0
Subsidies			
Totaal structureel OCW	1.140.257	1.130.380	1.108.216
Totaal structureel Provincie	668.830	668.830	662.885
Totaal structureel Gemeente	92.054	90.725	90.841
Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
Totaal structurele subsidie	1.901.141	1.889.935	1.861.942
Incidentele publieke subsidies	242.000	0	30.000
Totale subsidies	2.143.141	1.889.935	1.891.942
TOTALE BATEN	2.267.197	2.390.551	2.416.251

De baten van Opera Zuid zijn € 123.354 lager dan begroot.

Eigen Inkomsten

- De eigen inkomsten bedroegen in totaal € 124.056, een negatief verschil met de begroting van € 376.560. Deze terugval is volledig te wijten aan het wegvallen van de publieksinkomsten.
- De indirecte inkomsten waren hoger dan begroot door het uitvoeren van activiteiten voor derde partijen.

Subsidies

- In 2017 heeft het Ministerie van OCW een incidenteel voorschot verstrekt van € 250.000. Dit voorschot wordt in de jaren 2018, 2019 en 2020 in drie gelijke delen in mindering gebracht op de jaarlijkse, structurele subsidie door het Ministerie van OCW. Opera Zuid zal het voorschot jaarlijks, in gelijke delen van € 83.333, als bijdrage toerekenen aan de subsidie van het Ministerie van OCW. De door het Ministerie van OCW in 2020 uitgekeerde subsidie bedroeg € 1.056.923.

- In het boekjaar 2020 is een bedrag van € 318.830 verantwoord als subsidie Provincie Limburg. De subsidie over boekjaar 2019 bedroeg € 312.885. De toename met € 5.945 wordt veroorzaakt door indexering van de subsidie met 1,9%. De subsidie, alsmede de indexering, heeft een structureel karakter.
- In het boekjaar 2020 is een bedrag van € 350.000 verantwoord als subsidie provincie Noord-Brabant. Deze subsidie heeft een structureel karakter.
- Naast de bestaande subsidie binnen het kader van 'carrièreketen podiumkunsten 1' heeft de gemeente Maastricht in 2020 een exploitatiesubsidie verstrekt ten bedrage van € 10.000. De subsidie over boekjaar 2019 bedroeg € 10.000. Deze subsidie is structureel voor de duur van de huidige kunstenplanperiode.

Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen

- Door de provincie Limburg is in 2020 een projectsubsidie toegekend van € 20.000 ter ondersteuning van de verdere artistieke en logistieke integratie van het orkest ten behoeve van het partnership Opera Zuid en philharmonie zuidnederland. Deze subsidie is niet gerelateerd aan COVID19.
- Het Ministerie OCW heeft in 2020 een RAOCCC subsidie verleend (1^e steunpakket) van € 222.000. Conform de richtlijn van het Ministerie OCW is deze subsidie integraal verwerkt als opbrengst overige subsidies. Van dit bedrag is echter € 186.101 aangewend ter financiering van investeringen. De rapportageverplichting van het ministerie OCW biedt geen ruimte om de subsidie in mindering te brengen op de investering. Ten behoeve van de financiering van de afschrijvingen op deze investering in de periode 2021 tot en met 2024 wordt uit de resultaatbestemming een bestemmingsreserve aangehouden ten bedrage van € 178.437.

3.6.2. Lasten

Lasten	Huidig boekjaar	Begroting	Vorig boekjaar
Beheerlasten personeel	554.325	555.147	465.019
Beheerlasten materieel	311.474	261.019	246.716
Totaal beheerslasten	865.799	816.166	711.735
Activiteitenlasten personeel	883.623	1.239.254	1.363.721
Activiteitenlasten materieel	295.047	356.493	331.735
Totaal activiteitenlasten	1.178.670	1.595.747	1.695.456
TOTALE LASTEN	2.044.469	2.411.913	2.407.191
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	222.728	-21.362	9.061
Rentebaten/lasten	-2.920	-3.000	-2.997
EXPLOITATIERESULTAAT	219.808	-24.362	6.064

De lasten van Opera Zuid zijn in 2019 in totaal € 367.444 lager dan begroot. De lasten vallen uiteen in beheerlasten en activiteitenlasten. De kosten van het eigen personeel die rechtstreeks betrokken zijn bij de producties worden toegerekend aan de activiteitenlasten.

Beheerlasten

De beheerlasten lagen € 49.633 hoger dan begroot door extra uitgaven voor inhuur ventilatiesystemen en aanpassingen huisvesting vanwege corona-maatregelen en hogere kosten voor marketing en kantoorkosten. Het personele deel van de beheerlasten lag op het niveau van de begroting.

Activiteitenlasten

De activiteitenlasten kwamen € 417.077 lager uit dan begroot door het wegvallen van producties vanwege corona-beperkingen.

3.6.3. WNT – verantwoording

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Opera Zuid. Het voor Stichting Opera Zuid toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2020 € 201.000. Het betreft hier het algemene WNT - maximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gegevens 2020 bedragen x € 1			
	W. Koeken	R. van Wijk*	R. Loomans**
	Intendant - bestuurder	Uitvoerend Producent	Zakelijk Manager
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1- 31/12	01/01- 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00	0,0000
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	nee
Individueel WNT-maximum	€ 201.000	€ 201.000	€ 0
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	€ 100.080	€ 80.674	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Subtotaal	€ 100.080	€ 80.674	€ 0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 201.000	€ 201.000	€ 0
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	nvt	nvt	nvt
Totaal bezoldiging	€ 100.080	€ 80.674	€ 0
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2019			
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1	0,05
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	€ 86.779	€ 78.996	€ 4.700
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2018	€ 86.779	€ 78.996	€ 4.700

* Functionaris wordt aangemerkt als topfunctionaris tot uiterlijk 30-4-2023 in verband met eerdere functie als bestuurder. ** R. Loomans wordt met ingang van 01.01.2020 niet langer beschouwd als topfunctionaris.

1b. Leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

N.v.t.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

N.v.t.

1.d Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder.

G.H. Hoefsloot	Voorzitter
C.J.N.M. Jacobs	Vice - voorzitter
G.M.J.M. Stratermans	Penningmeester
J.F.M. Heuvelmans	Secretaris
L.L. Langevoort	Lid
E. Blanksma - van den Heuvel	Lid
A.H. van Dijk	Lid

De heren G.H Hoefsloot en C.J.N.M Jacobs zijn na het verstrijken van de laatste zittingstermijn per 31.12.2020 uitgetreden uit de Raad van Toezicht.

De heer J.F.M. Heuvelmans zal per 01.01.2021 optreden als voorzitter Raad van Toezicht. De vacature en nieuwe taakverdeling binnen de Raad worden op korte termijn ingevuld.

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

In het boekjaar 2020 zijn geen uitkeringen gedaan aan topfunctionarissen wegens beëindiging dienstverband.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2020 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen.

4. Prestatieoverzicht 2020

MODEL III Activiteiten & Bereik						
	HUIDIG BOEKJAAR		ACTIVITEITEN PLAN		VORIG BOEKJAAR	
PRODUCTIES	Aantal		Aantal		Aantal	
1 Nieuwe eigen producties totaal	0		1		1	
2 Nieuwe coproducties totaal	2		2		1	
3 Reprise eigen productie	0		0		0	
4 Reprise coproductie	1		0		2	
5 Totaal producties (1+2+3+4)	3		3		4	
Uitsplitsing totaal producties:						
6 Producties grote zaal	1		2		2	
7 Producties midden en kleine zaal	2		1		2	
VOORSTELLINGEN	aantal voorstellinge	aantal bezoeken	aantal voorstellinge	aantal bezoeken	aantal voorstellinge	aantal bezoeken
8 Reguliere voorstellingen standplaats	8	451	4	2.100	5	2.333
9 Reguliere voorstellingen buiten standplaats	2	230	30	23.350	33	18.053
10 Reguliere voorstellingen buitenland	3	833	2	900	7	4.572
11 Reguliere voorstellingen totaal (8+9+10)	13	1.514	36	26.350	45	24.958
12 Schoolgebonden voorstellingen po	2	81	0	0	12	3.953
13 Schoolgebonden voorstellingen vo	0	0	0	0	0	0
14 Schoolgebonden voorstellingen mbo, ho	0	0	0	0	0	0
15 Schoolgebonden voorstellingen Totaal (12+13+14)	2	81	0	0	12	3.953
16 Totaal voorstellingen en bezoeken (11+15)	15	1.595	36	26.350	57	28.911
Specificatie van bezoeken totaal:	aantal bezoeken		aantal bezoeken		aantal bezoeken	
17 Gratis bezoeken	462		8.000		8.542	
18 Betaalde bezoeken	1.133		18.350		16.416	
Overige bezoeken:						
19 Bezoeken website totaal	32.740		50.000		43.524	
20 Aantal unieke bezoekers website	25.570		35.000		29.709	
OVERIGE ACTIVITEITEN	aantal activiteiten	aantal deelnemers	aantal activiteiten	aantal deelnemers	aantal activiteiten	aantal deelnemers
21 Schoolgebonden activiteiten (po/vo/mbo/ho)	1	336	40	1.100	6	309
22 Openbare activiteiten	41	82.757	0	0	35	11.242
23 Totaal overige activiteiten (21+22)	42	83.093	40	1.100	41	11.551

5. Handtekeningenblad

Getekend te Maastricht, 25 maart 2021

Het Bestuur van Stichting Opera Zuid

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'L' followed by a series of loops and a final flourish.

W.K.M. Koeken
Intendant - bestuurder

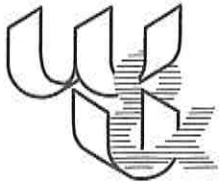
Namens de Raad van Toezicht van Stichting Opera Zuid, daartoe gemandateerd

A handwritten signature in blue ink, featuring a long horizontal line with a small loop at the end.

Dhr. J.F.M. Heuvelmans
Voorzitter

A handwritten signature in blue ink, with the name 'Stratermans' clearly visible in a cursive script.

Mw. G.M.J.M. Stratermans AA
Penningmeester

**WOLTING &
VERSTEEGH**
accountants belastingadviseurs

postbus 2511
6401 da heerlen

gerard bruningstraat 12
6416 eb heerlen
telefoon +31 45 542 55 11
telefax +31 45 542 16 99
e-mail info@wolting.nl
kvk 14042709

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Opera Zuid
Malpertuisplein 60
6217 CD MAASTRICHT

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Opera Zuid te Maastricht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Opera Zuid op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikkingen en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

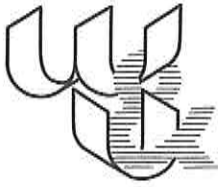
- 1) de balans per 31 december 2020;
- 2) de staat van baten en lasten over 2020; en
- 3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en het Controleprotocol eindverantwoording verleende subsidies Provincie Limburg. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Opera Zuid zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benoeming

Wij zijn door de Raad van Toezicht op 4 februari 2015 benoemd als accountant van Stichting Opera Zuid vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2017-2020, het Controleprotocol eindverantwoording verleende subsidies Provincie Limburg en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

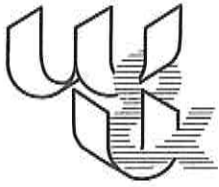
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikkingen en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Overige aangelegenheden

Zonder afbreuk te doen aan ons oordeel merken wij het volgende op:

Stichting Opera Zuid heeft in 2020 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een aanvullende subsidie op grond van de Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve sector COVID-19 (hierna ook: RAOCC) ad € 222.000 ontvangen. Deze subsidie is verwerkt onder de incidentele publieke subsidies. Gedurende 2020 heeft Stichting Opera Zuid het huistheater aan de Malpertuisplein ingericht voor een bedrag ad € 186.101. Deze investering is gefinancierd met de aanvullende subsidie. Ter dekking van de afschrijvingen in de Kunstenplanperiode 2021-2024 is € 178.347 zijnde de boekwaarde van de investering op 31 december 2020 toegevoegd aan een bestemmingsreserve.

Heerlen, 30 maart 2021
Wolting & Versteegh B.V.

w.g. J. Wolting RA

Coll.

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, het Controleprotocol eindverantwoordings verleende subsidies Provincie Limburg, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.